

12-ik szám 1883. BUDAPEST, MÁRCZIUS 25. XXX. évfolyam.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és a egész évre 12 frt... Keltetési előfizetésekre a postai... megfizetőzött vitelől is csatlakozó.

FERENCZ JÓZSEF KESERÜVIZ

„Kis adagban hatásos, nem kellemetlen ízű“ „Körödomon a legkedveltebb hashajtó víz“ „Hatásosabb mint a többi budai vizek“

Dr. Korányi tanár. Dr. Kézmarszky tr. Dr. Gebhardt tanár.

Kértek a forrás használásakor mindig az egyedül helyes elnevezést FERENCZ JÓZSEF-keserüviz használni. Kapható a gyógyszerárakban és fűszerkereskedésekben.

Theo tanár szakállhagymája

legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szép növesztésére eszközlésére.

Számtalan vannak, még legmagasabb rangú férfiak között is, kik szép szakállal csupán a szemek körül vannak... Számos köszönetet a szakállhagymáért...

Olvassni!

A „Pillanat alatt nyomó“ (Németbir. szab. 14120. Cs. kir. oestr. szab. ezüst kiáltó-érem és okmány) az egyetlen szabadkozott...

A „FRANKLIN-TÁRSULAT“ kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

Adalék a lélek életrendjéhez.

b. FEUCHTERSLEBEN ERNŐ.

A HARMINCZKETTEDIK KIADÁS UTÁN

Dr. KLEKNER ALAJOS.

Ára vászonba kötve 1 frt.

TARTALMA: A forrás előszava. — Főbevezetés. — Előszó a második (német) kiadáshoz. — Előszó az ötödik (német) kiadáshoz. — Bevezetés. — Fogalom. A szellem-hatásai általában. — A szépségre, mint az egészség visszatükröződéjére. — Képzelt. — Akarat. Jellem. Határozatlanság. Kedvetlenség. Szórakozottság. — Ész. Műveltség. — Vérmérséklet. Szenvetély. — Az indulatokról szóló tan. — Longés. — Rázkótságság. — Természet. Igazság. — Összefoglalás. — Naplóbeli lapok.

Singerstr. 15. PSERHOFER J.-féle gyógyszerár Bécsben.

Vértisztító labdacsek, szőlőtörzses pilulák, teljes joggal megérdemlik, az utóbbi elnevezést, miután valóban alig járulnak hozzá, melyben a labdacsek már egyszerűen nem bizonyítottak volna...

Tekintetes úr! Előre bocsátva azt, miszerint valószínűleg valamennyi gyógyszeres áruval foglalkozó bir, az ön híres fagybalsamával, mely családokban több idült fagybajokat gyorsan véget vetett...

Parr András. Bécs, 1879. nov. 22. Tekintetes úr! Az 1825-ik évtől kezdve egy két éves váltózással után folyton beteg, a egészen oda voltam, hogy...

Amerikai köszvény-kenőcs, gyorsan és biztonságosan legjobban minden köszvényes és csúszos baj, nevezetesen hágerincz-baj, azaz gúgátás, gúrcs, ideges fogfájás, fejfájás, fül-szaggatás, stb. stb. ellen 1 frt 30 kr.

Anatherin száj-víz, cs. k. szab. valódi, általában elismert legjobb fogfentartó szer, 1 üvegcse 1 frt 40 krajczár.

Szem-essencia, dr. Romershausen-tól, a látóerő erősítésére és fenntartására; eredeti üvegcsekben 2.50 és 1 frt 50 kr.

Chinai toilette-szappan, a legelőcsinált, legfinomabb és legkedveltebb szappan, a szappangyártás terén. Használata után a bőr bársonyos sima lesz és igen kellemes szagot tart meg...

Fiaker-por, általában ismert jeles házi-szer, hurut, rekedtség, főtökölés, stb. ellen 1 doboz 35 kr.

Fagybalsam Pscherhofer J.-től, évek óta legbiztosabb szernek van elismertve, mindennemű fagybajok és idült sebek stb. ellen 1 tégely 40 kr.

Élet-essencia (prági cseppek), jeles házi-szer, mely szer megromlott gyomor, rosszemésés és mindennemű állati bajok ellen, Eg üvegcse 20 fr.

Valamennyi francia különlegesség raktáron tartatik, vagy kívánatra pontosan és legelőcsináltan beszeresztetik.

Valamennyi francia különlegesség raktáron tartatik, vagy kívánatra pontosan és legelőcsináltan beszeresztetik.

Postai küldemények 5 frt alatti megrendeléseknél csakis az összeg előleges beküldése mellett, nagyobb összegeknel utánvétellel is eszközölhetnek.

MARX KÁROLY.

(1818—1883.)

NÉMET SZOCIÁL-DEMOKRATAK VEZÉRE, apostola, patriarkhája Marx Károly, — így jelenti egy Párisból érkező sürgöny, — e hó 15-én Argenteuilben kiszövedett. Vele az újabb kor legmerészebb szárnyalású szellemeinek egyike aludt ki, a kit, akár egy jövendő kor profétájának, akár igaztónak s egész népretegek tévutra vezetőjének tekintünk is, el kell ismerünk hatalmas léleknek, mert e lélek lángja a szerény íróasztal mellől millió és millió más lelket tudott lángra gyújtani s állandó lobogásban tartani...

Tisztelt Pscherhofer úr! Irásbelileg kell nekem az ön munkáinak is, kiknek az ön vértisztító labdacsek egyszerűen csak a legelőcsinált, legkedveltebb szappan, a szappangyártás terén...

Tisztelt uram! Múltán vértisztító labdacsek német, ki sok évtől idült gyomorbeteg és tagozatában szenvedett, nem csak az életnek visszaadta, hanem fiatal erőt is szerzett neki, nem állhatott meg, más hasonló bajokban szenvedők kérdéseket, és kérem: nékem a labdacsek, megköszönöm, miután azokat utasítás szerint 4 hétig szedtem, 70 éves létem dacára ismét erősebb és boldogabban életemre vagyok, úgy hogy most ismét egészségesen élhetek.

Tisztelt uram! Múltán vértisztító labdacsek német, ki sok évtől idült gyomorbeteg és tagozatában szenvedett, nem csak az életnek visszaadta, hanem fiatal erőt is szerzett neki, nem állhatott meg, más hasonló bajokban szenvedők kérdéseket, és kérem: nékem a labdacsek, megköszönöm, miután azokat utasítás szerint 4 hétig szedtem, 70 éves létem dacára ismét erősebb és boldogabban életemre vagyok, úgy hogy most ismét egészségesen élhetek.

Tisztelt uram! Múltán vértisztító labdacsek német, ki sok évtől idült gyomorbeteg és tagozatában szenvedett, nem csak az életnek visszaadta, hanem fiatal erőt is szerzett neki, nem állhatott meg, más hasonló bajokban szenvedők kérdéseket, és kérem: nékem a labdacsek, megköszönöm, miután azokat utasítás szerint 4 hétig szedtem, 70 éves létem dacára ismét erősebb és boldogabban életemre vagyok, úgy hogy most ismét egészségesen élhetek.

Tisztelt uram! Múltán vértisztító labdacsek német, ki sok évtől idült gyomorbeteg és tagozatában szenvedett, nem csak az életnek visszaadta, hanem fiatal erőt is szerzett neki, nem állhatott meg, más hasonló bajokban szenvedők kérdéseket, és kérem: nékem a labdacsek, megköszönöm, miután azokat utasítás szerint 4 hétig szedtem, 70 éves létem dacára ismét erősebb és boldogabban életemre vagyok, úgy hogy most ismét egészségesen élhetek.

Tisztelt uram! Múltán vértisztító labdacsek német, ki sok évtől idült gyomorbeteg és tagozatában szenvedett, nem csak az életnek visszaadta, hanem fiatal erőt is szerzett neki, nem állhatott meg, más hasonló bajokban szenvedők kérdéseket, és kérem: nékem a labdacsek, megköszönöm, miután azokat utasítás szerint 4 hétig szedtem, 70 éves létem dacára ismét erősebb és boldogabban életemre vagyok, úgy hogy most ismét egészségesen élhetek.

Tisztelt uram! Múltán vértisztító labdacsek német, ki sok évtől idült gyomorbeteg és tagozatában szenvedett, nem csak az életnek visszaadta, hanem fiatal erőt is szerzett neki, nem állhatott meg, más hasonló bajokban szenvedők kérdéseket, és kérem: nékem a labdacsek, megköszönöm, miután azokat utasítás szerint 4 hétig szedtem, 70 éves létem dacára ismét erősebb és boldogabban életemre vagyok, úgy hogy most ismét egészségesen élhetek.

Tisztelt uram! Múltán vértisztító labdacsek német, ki sok évtől idült gyomorbeteg és tagozatában szenvedett, nem csak az életnek visszaadta, hanem fiatal erőt is szerzett neki, nem állhatott meg, más hasonló bajokban szenvedők kérdéseket, és kérem: nékem a labdacsek, megköszönöm, miután azokat utasítás szerint 4 hétig szedtem, 70 éves létem dacára ismét erősebb és boldogabban életemre vagyok, úgy hogy most ismét egészségesen élhetek.

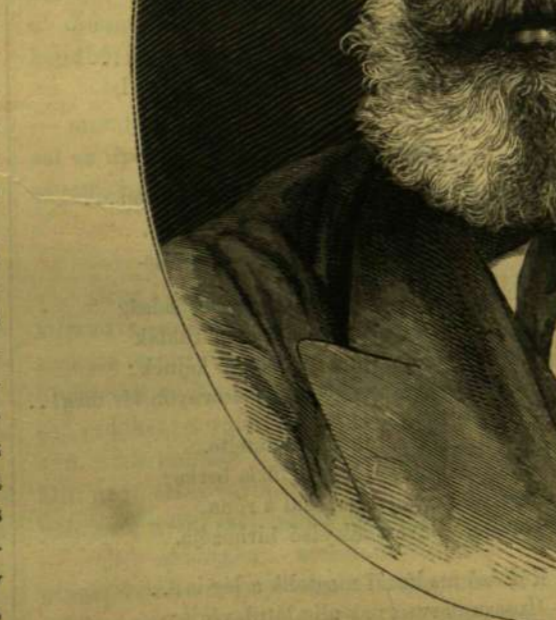
Tisztelt uram! Múltán vértisztító labdacsek német, ki sok évtől idült gyomorbeteg és tagozatában szenvedett, nem csak az életnek visszaadta, hanem fiatal erőt is szerzett neki, nem állhatott meg, más hasonló bajokban szenvedők kérdéseket, és kérem: nékem a labdacsek, megköszönöm, miután azokat utasítás szerint 4 hétig szedtem, 70 éves létem dacára ismét erősebb és boldogabban életemre vagyok, úgy hogy most ismét egészségesen élhetek.

Tisztelt uram! Múltán vértisztító labdacsek német, ki sok évtől idült gyomorbeteg és tagozatában szenvedett, nem csak az életnek visszaadta, hanem fiatal erőt is szerzett neki, nem állhatott meg, más hasonló bajokban szenvedők kérdéseket, és kérem: nékem a labdacsek, megköszönöm, miután azokat utasítás szerint 4 hétig szedtem, 70 éves létem dacára ismét erősebb és boldogabban életemre vagyok, úgy hogy most ismét egészségesen élhetek.

Londonban keresték állandó menedékhelyet s ott egy havi folyóiratot alapított, mely azonban rövid fennállás után megszűnt. Ettől kezdve Marx egész a hatvanas évek elejéig visszavonultan élt, nemzetgazdasági tanulmányai mellett abból a tiszteletdíjből tartva fenn magát, melyet a «New-York Tribune» című laptól kapott. 1864-ben, szeptember 28-án azonban megalakult a munkások nemzetközi szövetsége, az u. n. Internationale s Marxot központi tanácsába beválasztá, hol ő rendkívül tevékenységet fejtett ki. Ő fogalmazta a szövetséget manifesztumát is, ő tervezte alapszabályait, melyet az 1866-ki gení kongresszus-

Marx Károly 1818-ban Kölnben született s Bonnban végző jogi, bölcsészeti és történelmi tanulmányait, mire birlapíró lett s 1842-ben a «Rheinische Zeitung» szerkesztését vette át. De ezt oly radikális irányban vezette, hogy az ezt rossz szemmel néző német kormány elnyomta a lapot. Erre ő Párisba ment, hol leginkább gazdasági és társadalmi kérdések tanulmányozásának szentelte idejét. E tanulmányok alapján kezdett írogatni s első ilyen műve munkája «A Hegel-féle jogbölcsészeti kritikai revíziója» volt, mely 1844-ben jelent meg, s melyet nemcsak a német idealizmus ellen intézett egy satírája, «A szent család Bauer Bruno és társai ellen», követett.

A porosz kormányt kérielhetetlenül támadá irataiban, mire ez a kormány kiutasítását követelte Párisból, honnan e miatt Brüsszelbe kellett átköltöznie. Itt hozta nyilvánosságra a kommunista-párt manifesztumát, az 1847-ben Londonba egybehívott munkás-kongresszus alkalmából. E miatt Belgiumból is kiutasították. Az 1848. februári forradalom azonban visszahívta Párisba, a honnét, mikor Németországban is kitört a forradalom, Kölnbe sietett s ott föllevenítte lapját, «Nene Rheinische Zeitung» név alatt. A párisi törvényhozó kamarák fölőslatása után ebben a lapban intézett fölhevítést a néphez, hogy a rája kényszerített alkotmányt utasítsák

MARX KÁROLY.

Értesítés a legbiztosabb és legkedveltebb husvét-i tojások. Ez az új kiállításnak 10 körül 30 frt-ig, csakúgy nagy vásárlásán használt husvét-i tojások, melyek nagy mennyiségben, kiváló minőségben, a husvét-i tojások, melyek nagy mennyiségben, kiváló minőségben, a husvét-i tojások, melyek nagy mennyiségben, kiváló minőségben...

FILICZKY MIKSA, Budapest, VI., Sugár-út 53. szám. Uriruha-készítés. Fehérnemű-gyár és vászon-áru raktár. Függönyök, fehérneműk és mellfűzők. Tisztító-intézet.

CHIOCOCA-LIKÓR (Liquor chioceae fortificans) Tudományosan megvizsgálva, kipróbálva és tekintélyes általánosan, mint jelesnek bizonyult, határozottan ártalmatlan

életrendi szer, ÉLÉNKITŐ, IZOMEROBE, az idegek és feszerjék erősítésére; meglopó jótékonyan étető, élelítő és fölvidító hatásában; különösen petyhűtő ismokban; és idült gyengeségi állapotokban.

Budapest: Török József gyógyszerár Bécs, VII. St. Ulrich-platz 4 (belső minden levélbeli megrendelés intézendő). Prága: Fret József, gyógyszerár, Lemberg: Balzer S., gyógyszerár; Lincz: Ruppert, gyógyszerár, stáby; Temesvár: Jalmár E. és Terezy J., gyógyszerár; Zágráb: Fink J., gyógyszerár; valamint minden jó nevű bel- és külföldi gyógyszerárban.

son az Internationale el is fogadott. Ezóta Marx a munkás-szövetség német osztályának titkára volt s őt tekintették az Internationale szellemi fejének.

1872 óta a szövetekez angol osztálya erős támadásokat intézett ellene, sőt a nagy tanács kijelenté, hogy méltatlannak tartja őt a munkás-világ vezetésére. A haagai kongresszuson az általa vezetett centralista munkáspárt el is vált a föderalistáktól.

Marx nem tartozott azok közé az agitátorok közé, a kik utszélen, népgyűléseken igyekeznek magokkal ragadni a tömegeket. A szöszék nem volt az ő otthona, egyedüli fegyvere, határsának egyetlen eszköze a toll vala. De e fegyvert oly mesterileg tudta kezelni, hogy oly agitációt idézett föl vele, melyet legelkeseredettebb ellenfelei is ellenállhatatlannak ismertek el, s mely-lyel még a hatalmas német kormány is tanácsosnak tartá alkalmilag megalkudni. Irataiban bámulatos ügyességgel van fölhasználva a német bölcsészet egész fegyvertára. Világos megértésűkhöz az előtanulmányoknak nem csekély mértéke szükséges s mindent inkább reájok lehet fogni, mint azt, hogy népszerűek volnának. Mindazáltal oly forradalmat idéztek elő a gazdasági rend megítésében, oly változást fölfogásban, melynél politikai téren még nagy háboruk sem idéznek elő nagyobbát. Hogy pusztá gondolatokkal ily eredményt tudott fölmutatni egy ember gondolkozás elméje, — az kihívja a világ csodálatát s maradandó helyet biztosít Marxnak a történelemben is.

S még csodálatosabb teszi működését az, hogy ő, valamint Lassalle sem, nem volt a munkás-osztály gyermeke. Jó módú polgáralárból származott, s maga nem ismeré azt a társadalmi nyomort, melynek szöszölőjává, boszulójává szegődött. A gyárakban, a műhelyekben honos szöszörű állapotokat nem látá a tulajdon szemével és le nem szállt a szegénység, a nyomor-szülte bűnök fészkeibe. Egy angol cottage barátságos otthonában gyűjtögeté éveken át az iparos és földmives munkások nyomorát bizonyító példákat könyvekből, hírlapokból, parlamenti és egyéb beszédekből. Ezekre építé föl teoriáját, teheresítő német filozófiájával a német szöszial-demokráciára oly külön, speciális jelleggel nyomván, mely ezt más országok minden többi forradalmi pártjaitól megkülönbözteté. A nihilisták, kollektivisták, anarchisták, féniek nehézesnek, tudákosnak tekintik a német szöszial-demokráciát; de az mégis előnyösen különbözik tőlök abban, hogy nem alapul pusztá rombolási ösztönön, hanem ott van benne a szervezés is. A szöszial-demokrata zavargásokat Németországban nem a monarchista institúciók szöszlársága, nem a közigazgatás ereje, nem a hadsereg akadályozta meg, — hanem saját jellege, melyet Marx adott neki s mely a szellemi világ forradalmát célozza, nem pedig a fönnálló viszonyokat és világrendet akarja ledönteni erőszakos kézzel.

A szöszializmus tanaiban egész a hatvanas éveig a francia eszmék voltak az irányadók melyek Proudhon anarchizmusában és Louis Blanc állami szöszializmusában találják két ellenkező sarkpontjukat. Ekkor lépett föl, egy évizeden át tartó szorgalmas tanulás után, Londonban Marx Károly új gondolataival, melyeket rendszerbe foglalt, a munkásnak akarván biztosítani azt a vállalkozói nyereséget, melyet most a munkaadó huz részint az általa adott tőke kamatja fejében, részint mintegy tartalék alapnak veszteségek és balesetek pótlására, — s kőrülírván az Internationale alapponalait, melynek célja az lett volna, hogy fajra, nemzetiségre, geografiai határokra való minden tekintet nélkül organizálja a földkerekség egész

proletáriátusát a kormányok és a tőke elleni harcra. A Londonban székelő 'internationalis munkás-szövetség' főkjai lassanként elterjedtek Európa minden államában; de már az említett genfi kongresszuson bebizonnyult, hogy Marx evangéliumának csak a kozmopolita, inkább a szabad gondolkozásért, mint erőszakos tettekért lelkesülő nemzetekre van varázsa. Marx két könyve a 'Tökéről', a szöszial-demokrácia e bibliája a román és szláv népek előtt nem bírt népszerűvé lenni. A fönnálló társadalmi rend erőszakos megdöntésére az Internationale minden tagja részavazott a kongresszuson, akármely országból került is; de a programm szervező, lassanként építő részét csak a német-orosz és német befolyás alatt álló munkások pártolták. Az oroszok, Bakunin alatt, mindjárt ez alkalommal elszakadtak az Internationálétől, de nem sokára a spanyol, némely belga, olasz, francia fiók-egyletekben is az anarchisták kerültek felül. A haagai kongresszuson történt nagy szakadás óta pedig az Internationale végelgyengülése elő indult.

De Németországban s azokban az államokban, melyekben Németországból hintettek el a szöszializmus magvai, mai napság is a Marx eszméinek hívei vannak a legnagyobb többségben a munkások között. Az általa előtett fának nőtték ugyan fattyuhajtásai: az állami szöszializmus, az egyházi szöszializmus, az agrár-szöszializmus, melyek Németország egyes tetein minden közgazdasági kathedrát elfoglaltak, az állam által legyezgetve, befolyásos osztályok által gyámolítva, Marx Károlytól kölcsönözték terminológiájukat, de ők már csak gyöngő s gyakran ügyetlen utazói a szöszial-demokrácia nagy mesterének.

A filozófiai rendszerek kegyetlenek, ember-telenek. Rousseau 'társadalmi szerződése' 1793-ban patakokban ontá az emberi vért s Marx szöszializmusa is, úgy lehet, milliók és milliók jólletét tünteti el, a nélkül, hogy akár Rousseau, akár Marx így akarták volna. A dinamittal dolgozó ír fénieket, orosz nihilistákat és francia anarchistákat senki se fogja mondhatni az ő híveinek, sőt ellenfeleinek kénytelen őket tartani, — mégis ki merné tagadni, hogy az ő szöszialista harci riadója ezeket is feltüzél, ezek vakmerőségének is sarkantyuja volt s ki áll érte jót, hogy az ő theoretikus társadalmi formulának hívei az idők nyomása alatt a holt teoriából nem úznenek az eleven, az erőszakos, a véres tettek mezéjére? A ki tüzzel játszik, az nincs biztosítva, hogy az általa élesztett láng majd ott meg is fog állapotni, a hol ő akarná.

A PUSZTA.

A tavasz szellő már fülemb szongnak,
Még pedig a fákon hire nincs a lombnak...
Lelkem a szellővel mesze-tova szárnyal,
S elhagyom a várost, rided kőfalával.

Ez a rided kőfal, ugy szorítja lelkeim,
Mintha volnék benne rabblincse verter...
Képeletem, vágyam oda száll a sikra,
Mint a rabmadár, ha megnyílik kalitja.

Oh sik pusztaság! te, az arany szabadság
Földe, melyre cifra békőt nem raknék
Fényűző nyomornak, mámorító kéjnek:
Hozzád a tavasz is gyorsabb szárnyon tér meg!...

Im fejt a fűszál már is kiemelte,
S illatos fűzében leng a fűzfa berke;
Legelésző tavással népesül a róna,
S fűtöl a navajjal első hırhözója.

Költözö madárral megtelik a lég is...
Hosszu darusornak alig látni végét;
S vadludak csapatja, mint egy szürke felleg,
Szörnnyü gagogással csap le az ér mellett.

Susogó szellőtől nádas is felébred,
S mintha integetne, ugy hajlong elébed;
Pelyhes ruzsafiák uszálnak a tavon...
Kíváncsiság, vagy mi, téged is oda von.

Távolabb a halmon, — még alig hajnalik —
'Ostoros gyerekek' pattogása hallik...
Ókreit vídáman kurjongatva hajtja;
S fűtyörész a gazda, ekezarvát tartva.

Hemzseg a gyeplhátón a vig gyermekekereg;
Labdát üt az egyik, más sárkányt ereget...
Le-lecsap a sárkány, bukfeneket hányva,
S pajkos cigány gyerek nyomba után' hánija.

Majd kitor az öröm, zúgva: 'golyó! golyó!'
S mintha értené az, im' leszál a tóra;
S sekélyes vízében királyi fönséggel, —
Mint a tó királya — föl s alá ugy lépdel.

A nap is alább száll, ráunván az égre,
S nézegeti magát a tó tükörébe;
S ragyogó sugárit a nádasa szöszára:
Mintha fátyolszítan aranyesőt szöszára.

De legszebb a pusztá este, ha kigyúlád
A pásztorütz, ez a fényes földi csillag...
Felcsapódó lángja, most lobogó fáklja,
Majd meg alig látszó pislogó bogárka.

Bujdosó vándornak csalogató fény ez...
Szívesen is látják pislogó tűzébe;
S körbe ülve vele, tüzhely közelébe:
Megered a beszéd, se hossza, se vége.

De a fiastyuk fenn nyugovóra szálla...
Kászolódik ki-ki éjjeli tanyára...
Pásztorütz elalszik... esendő lesz földön, égen...
Csak a furulyaszó hangzik föl az éjben.

ILLYÉS BALINT.

A GYÖRGY KOCSIS OSTORA.

Történelmi beszédek.

Irta P. SZATHMÁRY KÁROLY.

I.

A 30 éves háboru javában folyt.
Nagyon valószínűnek látszott, hogy az erdélyi fejedelem, I. Rákóczi György, mint hatalmas előde Bethlen Gábor, előbb-utóbb részt fog abban venni; s a német császárt és katolikus ligát két tűz közé szoritja.

Helyesebbnek mutatkozott a bécsieknek s a német-magyar pártnak, hogyha Rákóczit — mielőtt feje Bethlenének magasságát elérné — megtámadják s leverik, mielőtt a svédek hasznát vehetnék.

Ámde Rákóczi Györgyöt sem a svédeknek, sem a németeknek nem volt könnyű sodrából kihozni. Jól berendezett országot, hatalmas szövetségest vitt át elődjétől, az öt híven pártfogoló törökökben; szöszes családja volt: szép jövőt ígéro fiatal legény két fia, kikben e szép család Erdély trónján megörököthetni remélte. Ezenkívül természeténél fogva békés hajlamu ember volt, és bár a vadászatot annyira szerette, hogy utazásai közben is mindig vadászva járt-kelt, az ember-vadászatban nem találta kedvét. Ellenben nagy hajlama volt a szerzésre, majd-nem a kapzsisággal, és minden alkalmat megragadott, — néha még meg nem engedett módon is, — hogy családjá vagyonát óriási mértékűvé emelje.

Nem hanyagolta ugyan el az ország honvédelmi ügyeit sem, ellenkezőleg a katonai szemléket, vagy mint akkor nevezték: 'lustrák'-at, minden évben szorgalmasan megtartatta; az udvari 'darabont'-ok számát s a fizetett hadakat folyton növelte s a várakat — különösen

Nagy-Váradot, Kővárt, Fogarast, dicső elődje példája után, — folyton erödítetté és szerelte.

De a háborura, talán épen azért, mert nem igen volt oka félni és nyugalmas helyzetét változóval cserélni fel, teljességgel nem volt kedve. Hasztalan csipkedték imitt-amott a német hadvezérek országa határait, hasztalan küldözték a svédek és más szövetezett protestánsok hozzá követeiket; hiában írta a nádor, Esterházy Miklós hozzá a sértő leveleket, a jó öreg fejedelmet semmivel sem tudták kihozni egykedűségéből.

Végre azt találták ki, hogy állítsanak fel vele szemben egy erdélyi trónkövetelőt; s fogtak is egyet a hatalmas gróf Homonnay Jánosban, kinek roppant jószágai voltak Felső-Magyarországban és Galiciában, és kinek sokkal nagyobb volt fanatikus felekezeti gyölösége, mint esze; mihez még az is járult, hogy a végzet oly életpárt adott számára, kiben a húság és nagyravagyás minden nemes érzelmet elnyomott.

Homonnay János uram aztán mint kassai kapitány fenyegető kiáltványokat és leveleket küldött szét, katonákat toborzott Lengyelországban, s mindent elkövetett, hogy vagy népszerűsége tetgen szert, vagy öreg Rákóczi Györgyöt kihozza a sodrából.

Nem ment biz az sehog. Hasztalan mentek szét hatalmas várakból, Ungvárról a különböző alaku iratok, a mi kevés nemességet össze is tudott gyűjteni, végzet dolog nélkül megint szétszólt: miglen végre egy szép napon Homonnayt azt mondá férjének:

— No várjatok! A mit ő felsége a német császár tanácsosai, a mit annyi híres generális és nagy, okos ember ki nem tudott fundálni: majd megcsinálom én!
És ugy tön, a miként beszéle.

Volt a még élte javában lévő csinos grófi asszonyságnak egy bizodalmas, meghitt embere és íródeákja, Tunyogi Ferencz nevű, kit nemes ember szülei tapasztalás végett küldöttek volt a hatalmas gróf udvarába.

Tunyogi igen csinos és ügyes fiatal legény vala, a miért a rossz világ egyet-mást beszélt is róla és az eleven természetű grófnéról; azonkívül a fiatal ember jó pennájú és véselésre is alkalmas ember lévén: ha valami írásbeli nagyobb dolog adta elő magát, mind a gróf, mind a grófné ő kegyelműt szokták előlrántani. Ezuttal is ezt a Tunyogit hivatta a grófné elő s a mint az ifju ember szöszájába ért, így szöszölt hozzá:

— Na Tunyogi, most tetgen ki kend magáért; nagy, országos dolgot bizok kendre, melyet ha jó sikerrel intéz el, legalább is egy falu lesz az ára.

— Kegyelmes asszonyom! — mondja az ifju ember nagy szemérmességgel és alázatos-sággal, — Nagyságod tudja, hogy én lába-kap-czája vagyok; tüzbé, vízbe küldhet, a hogy akar.

— Nem küldöm kendet sem tüzbé, sem vízbe, csak ahhoz a kis fekete tengerhez, melyet kalamárnak hívnak s melyből kend már elözszer merített a mi hűségés szöszolátlunkra; hát merítsen most is. Irjon kend egy csufondáros verset Rákóczi Györgyről, de legkivált a feleségéről, Lorántffy Zsuzsánnáról; ne hagyjon rajtok semmi becsületet; különösen az asszonyon nem, mert az ura, hacsak őt bántják, nem sokat csinál belőle.

— Ha csak ez kell nagyságos asszonyom, majd kanyarítok én olyan poemát ő kegyelmök-ről, hogy tudom nem teszük az ablakba!

— Azt az elmés szöszjátékot ki ne hagyja kend, a melyet a minapában csinált, a midőn Rákóczi nevéből kocsisit hozott ki; hadd boszankodjék rajta: Rákocsis György uram!

— Csak rám kell bizoni nagyságos asszonnyom: írok én olyat emberről, asszonyi állatról, hogy arról koldulnak teljes életökben.

— Emberséges ember kend Tunyogi uram, meg is kapja érette a jutalmát.

És mintegy felpénzül, a nagy uri asszony kezét csókra nyújtotta meghitt szöszolójának, ki azt mély hajlongás közben vitte ajkaihoz, és lábával hátra kaparva, sietett a szállásán szöszológó toronyszobába, hol estig olyan pasquilust kapart össze öreg betűkkel, hogy mikor az uraságok előtt felolvasta: a tágas palota zengett a kacagástól.

Az a gunyirat pedig egyáltalában nem volt sem szelleműs, sem mulatságos, hanem állott aljas és durva rágalmból, csekélyebb hibáknak nagy bűnökkel felfuvasából s a legaljasabb szöszológó toronyszobába, hol estig olyan pasquilust kapart össze öreg betűkkel, hogy mikor az uraságok előtt felolvasta: a tágas palota zengett a kacagástól.

— Pasquil szerint — és ez volt az alapgon-dolat — Rákóczi György ugy volt feltüntetve, mint valami Mátyás korbelt cseh rablóvezér, ki boldogot, boldogtalant megfoszt attól, a mi neki megtestszik; így rabló ormosdár, mely ha a fényest meglátja, nem hagyja ott, hanem elhordja fészkebe. A szerint sok száz vagyonfosztott polgár keservesen kiált fel az égre, hogy 'mindenét elvitte a patak.' És e patak alatt Sárospatak volt érte, a Rákócziak kincseinek föraktára. A gunyirat szerint aztán minden elrabolt ezer forintból visszaajándékoz a kegyes-kedő fejedelmasszony istenes célokra és saját bűneinek kiengesztelésére — egy-egy réz polturaát. No hát ezekben még csak volt némi igaz, csakhogy megfordítva: a mennyiben a Rákóczi-javak között lehetett ugyan egy-egy igaztalan poltura is, ellenben a derék fejedelem ő egyházaakra, iskolákra ezerszámmra költötte a tallért.

Most azonban követkekezett a fejedelmi család lealacsonyítása, mely a Rákóczi-czimerből indult ki, s azt állította, hogy az abban lévő kerék, különösen azért jelenti a sors forgandóságát, mert a család őse kerégyártó mesterember volt, az a fölött álló sas pedig mint ragadozó madár, azt jelenti, hogy a Rákócziak mindig szívesen szedték el a mások bánánykait. A többi tartalom még most sem mondható el, mert az a fejedelmi pár erkölcsi bűneit és hibáit ostorozta, melyben különösen ki volt emelve mind kettőjök hypokritasága, melyről dobzódásaikat és bűneiket takaragták, különösen a kegyes fejedelmasszonyra nézve meg volt írva, hogy miért és minő diákoknak szokott rendelni stilpéndiumokat; melyek aljasságból egy szó sem volt igaz, de hát épen azért annál biztosabb volt, hogy cézhoz vezet.

— No diák, — kiáltott fel gróf Homonnay János, a mint Tunyogi a szöszes poemá olvasását elvégezte, — ezt ugyan emberül megteremtette kend, de hát ne legyenek kassai kapitány, ha a dolog sikerültével embert nem csinálók kendből.

— Én meg már megtettem ígéretemet — mondja a grófné egy jelentékeny pillantással az ifju emberre, — és Isten legyen bizony-ságom, hogy szavamát beváltom!...

II.

Öreg Rákóczi György épen Fogarasból jól kifáradva érkezett Gyula-Fehérvárra — mert szokása szerint kopó-falkáival és zöld rubába öltöztetett vadászaival meghajtatta az utközben eső erdőket; a vadat és halat szerfölvitt kevelvén, a kis palotán e kedvenc étkeiből összeállított jó ebéd várta, mely után szokása vala a palotáról nyíló szépséges tornácra kimenni — mint akkorában mondan szokták 'ebéd utáni pihenő'-re vagy 'szakált száritani'. A fejedelmasszony szöszájába, árva munkás leányai

közé vonult vissza, s az öreg urat csak két szép daliás termetű fia, György és Zsigmond urfi követtek, hogy részt vegyenek a sziesztában és a gyönyörű vidék szemléletében, mely a szép Maros völgyre és az erdélyi bányahegyekre nyílt.

Közönyös tárgyakra fölyt a beszéd; de azt nemsokára megszakítá Kemény János, a fejedelem legbizalmasabb belső embere és udvari hadainak zászlóartója, ki ezüst tálczán rendezsen ezimzett, de ismeretlen peeséttel zárt nagy levelet hozott be.

A fejedelem a tálczán lévő ollóval fölmet-szette a borítékot, s kivéve annak tartalmát, folyton növekedő figyelemmel, később ingerültséggel olvasta annak tartalmát.

Az Ungváron gyártott piszkos gunyirat volt az, melyet e napon cempésztek be a fejedelmi udvarba.

— Hogy került ide ez az irás? — kérdi a fejedelem a perzsa szösznyeggel bevont kerevetről felállva, miközben különben is piros arczai sötét-vörösre váltak a harag miatt, s majdnem derekáig érő rőt szakállát, mint mindig, ha indulatban volt, ujjaival kezdé fészülni.

— Egy lovas legény adta át a kapuban a darabontoknak nagyságos uram, s mint ezek mondják, az átadás után azonnal elvágatott.

— Menjen kegyelméd, — mond kemény hangon a fejedelem, — s küldjön utána lóhalálban egy pár lovas legényt; parancsolja meg nekik, hogy a gazembert okvetlenül kézre kerítsék; valamelyik bejáró pedig szaladjon el Medgyesy Pál uramért, hogy menten siessen ide!

A fejedelem ingerülten járt le s fel a széles tornáczon; fiai érdekelten függeszték atyjokra tekinteteket; mert ennyire felindulva ritkán látták. A fejedelem észrevette ezt s erősen rájuk kiáltott.

— Menjeteik dolgotokra! s ha meglátjátok, siettesztek az udvari papot; anyátoknak pedig ne szöszljatok semmit!

Rákóczi György bátor férfiú volt, és sem a csatatéren, sem a gyülestermekben soha meg nem ijedt árnyékától: de az istenen kívül mégis volt egy hatalom fölötte, melytől nagy mértékben tartott: — kedves és istenes életpárja. A derék asszony szöszguro vallásossága és erkölcsi-sége miatt nagy tekintélyt gyakorolt fölötte; és nem volt eset, hogy Lorántffy Zsuzsánnának valamely kérését megtagadta, vagy akaratának ellenszegült volna. Ezuttal sem azért indult föl az öreg ur ily nagy mértékben, a mit ő róla vagy familiája származásáról irtak, hanem a fejedelmasszonyra vonatkozó rágalmakon. Sokért nem adta volna, ha azt a gunyiratot sohasem olvassa s az a félelem szorongatá, hogy annak párját valami uton-módon a fejedelmasszony kezébe fogják juttatni.

Töprengései közben megérkezett az udvari prédikátor Medgyesi Pál uram fekete reverendájában és tisztelteljesen meghajolván, várta a fejedelem parancsát.

Rákóczi György kivette az iratot dólányá zsebéből, hova ingerültségében begyurta volt, s nagyot ütve öklével reá, ingerülten mondá: — Olvassa kegyelméd tiszteltes uram!

A prédikátor feltette okuláriját s figyelme-sen futott végig a sorokon, miközben hosszu szemöldökei mind fölebb, fölebb vonultak homlokára, a mi a tiszteltreméltó urnak nagy felindulását szokták jelenteni.

— Nos hát mit szösz hozzá kegyelméd?

— Azt, hogy gyalázatos piszkos dolog nagyságos uram; írójá megérdemli az akasz-tófát!

— Hát ha még a feleségem megtudná! — mond a fejedelem, aggódva tekintvén a palotára nyíló ajtó felé.

— A forrást könnyű kitalálni nagyságos

uram, — mond a lelkész: — ott szerették ezt, a hol a többit, Ungváron, a kassai kapitány udvarában. Nem is nyughatnak azok addig, míg nagyságod velök fejedelmi hatalmát meg nem érezteti. A bosznállás nem jó dolog; de a sok kegyetlenség, a melyet a szent religióval éreztetnek, ime már egyre kiállt; s illő dolog, hogy az a sok pszichológus is valahára megkapja büntetését!

— Ne féljen kegyelmed, — mondja Rákóczi alsó ajakát beharapva, — a türelem pohara csordultig felt; ő kegyelmed meg fogja érezni a György kocsis ostarának csapását! Ha isten velünk, ki ellenünk? Még ma iratunk a svékus generálisnak, Torstenson urannak s egy hónap alatt Kassa alatt leszünk.

— Az isten lesz nagyságod táborával és imádságaink fogják annak zászlóit kisérni, — mond befejezőleg a lelkész, áhitatosan összehajtott kézzel.

— Amen! — fejezi be a fejedelem.

(Folyt. köv.)

GRÓF CSÁKY ISTVÁN.

A magyar tud. akadémia a Lévy-féle 500 frtos pályadíjjal egy történelmi korrajtot tüntetett ki, mely épen most hagyta el a sajtót. Címe: „Egy magyar főúr a XVII-ik századból”. Szerzője Deák Farkas, ki a történelmi kutatásokban és azok feldolgozásában tevékeny részt vesz. E munkája is ily szorgalmas kutatás eredménye, s annyi adatot gyűjt össze, hogy gróf Csáky István életrajza mellett a XVII. század társadalmi szokásait, családi életét — főleg a főúri családokét, — igen biztosan megrajzolhatta, s e tekintetben bő tanulságokat nyújt minden olvasónak. Gróf Csáky István, a Brandenburgi Katalin (Bethlen Gábor neje) kegyence, alkalmas és érdekes személyiség is arra, hogy egy korrajz központjává legyen. Befolyásos, előkelő férfi, történelmi szerepet is vitt, szóval élete mozgékony, s életének színtere változó; máj Erdélyben, máj a Szepességben találjuk, s ekkép a különböző helyi viszonyok rajzára nagy szintért nyújt, a mit Deák Farkas föl is használt mind az erdélyi fejedelmi udvar, mind pedig a szepességi főúri vár életének és tarkaságának feltüntetésére.

Korának ez érdekes alakját mutatjuk be mi is ez alkalomból.

Kőrösszegi és adorjáni gróf Csáky István, id. Csáky Istvánnak, Erdély főgenerálisának és feleségének Wesselényi Annának fia, született Regete-Ruszkán 1603 május hó 3-án. Gyermekkorát Sárosvárban, azután Adorján- és Almásvárban töltötte tanulását a bécsi egyetemen végezte 1624-ben.

1625-ben vette nőül báró Forgách Évát, özv. báró Forgách Zsigmondné, született báró Pálffy Katalin leányát, s megtartván Gácson a lakodalmat, Erdélybe Almásvárba vitte szép menyasszonyát. Ugyanekkor Bethlen Gábor, a fejedelem, Kolozsvármegye főispánjává nevezte ki az alig 22 éves ifjút. Szépen indult boldog életére viszontagságteljes napok következtek.

Az 1626-ik év forduló pontot képez Csáky életében, — írja Deák Farkas — habár ő maga semmit sem tett, hogy sorsának szekerét más irányba terelje. Engednie kellett a viszonyok hatalmának s még jó, ha némi részben hasznára tudta fordítani a körülményeket.

Bethlen Gábor, Erdély fejedelme, soha se mondván le ama tervéről, hogy Erdélyben és

és következő napjaiban tartatott meg, azon jelen volt Csáky is, mint a fejedelemnek kedvelt embere s az ország egyik előkelő méltósága. Ott Kassán látták tehát egymást először Brandenburgi Katalin és Csáky István, kik egymásnak talán rövid napig tartó gyönyörűséget is, de mindenesetre sok keserű órát szereztek a következő években. Brandenburgi Katalin ekkor 24 éves volt — huszonöt nap híján egy évvel idősebb Csákynál, — életűs, ép, egészséges, jó kedélyű, öröme fogékony s bár kis természetű — „Statura parva et tenera, sed forma et pulchritudine excellens”, — de feltűnően szép arcu és alakú, írja Istvánffy folytatója. E mellett, hogy a nőiség annyi bájos tulajdonsággal bírt, a mélyebb meggyőződés és komoly elhatározottság, teljesen hiányzott jelleméből. Pillanat hatalma ragadta magával minden tetteiben; változó, ingagat volt mint a nádszál. Zierotin ezredes miveltége, Csáky férfias szépsége, Keglevich Miklós büszke betyársága, Kemény János ifjúsága, a mint megjelentek, egymásután zavarták meg érzelmeit — s a politikában Bethlen István ijesztesei, Rákóczi György ravaszsága, Esterházy Miklós dorgálása vagy Sennyey püspök keneteljes beszéde ideig-óráig mind a magok nézetére hajtották s végre elkoptatott érzelmeivel es elvesztegetett politikai jelentőségével együtt a kóborló Perencz Károly karjai közé dobta magát s e házassága által halála előtt sok évvel lelépett a közélet színpadáról.

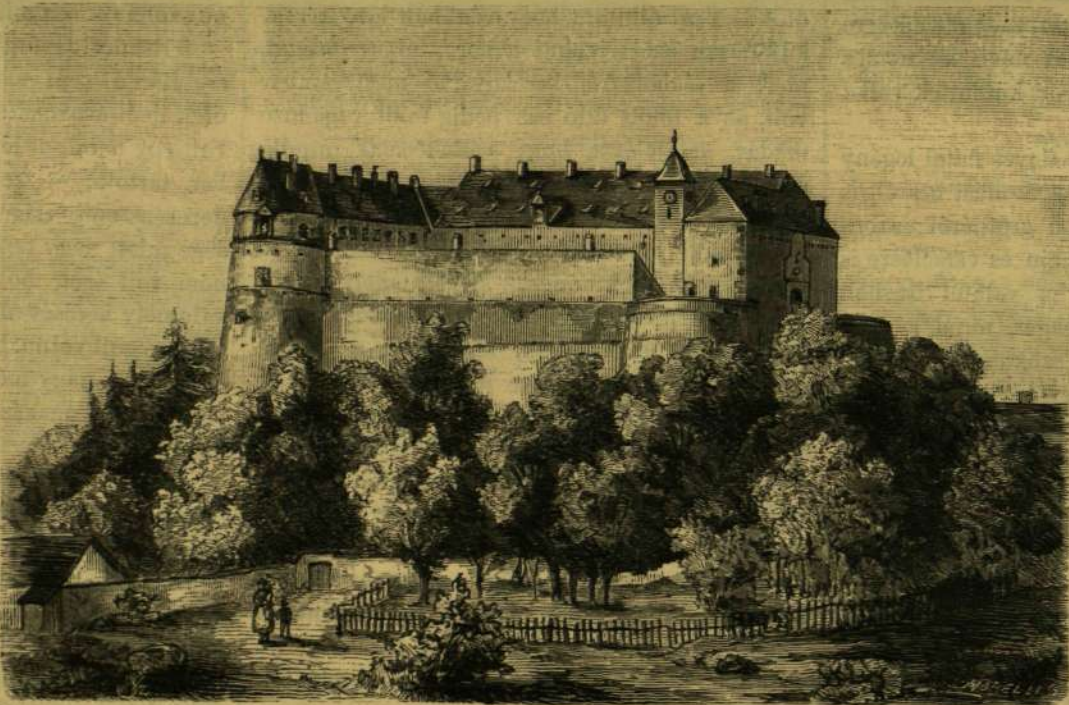
Eszésség, komolyság, mély ragaszkodás valami eszmenyi tárgy iránt, sehol se mutatkozik Katalin tetteiben. Sőt szerelmében és hűségében sem képes mélyebb szenvedélyekre, nagy felindulásokra. Egyetlen boszút, Scultetmegölettetése is valószínű, hogy inkább környezetétől, mint tőle származott. Alig lehetett képes egy kivégeztési parancs kiadására. A vallás iránt sem viselkedett semmi különös érdeklődéssel, protestáns volt hit nélkül s katolikussá lett minden újabb meggyőződés nélkül. Csak egyszer hallák igaz szívből jövő kitörését s ezt a szegénységtől való fellemében tette. A gondolat, hogy le kell mondani a fényes életéről, a gondtalanságról, sőt tán még a szép öltözetekről is, vagy hogy talán napi ételmét is folytonosan kéregetni kell, megrémítette: „sirt, panaszkodott, átkozódott”, írja egy szemtanú, „hogy mindenét elvették tőle!”

Midőn Katalin Kassára érkezett, bizonytalán el volt fogulva az idegen földön, de kedvére volt a pompa, a fény s elég jó benyomást tehetett rá a gyönyörű paripán hintázó fejedelmi férj, ki habár akkor már 46 éves s nem szép, de eszes, férfias arcu, kedves tekintetű s lovagias modoru férfi volt. De ha aznap vagy másnap szemébe tűnt az ifjú Csáky, bizonytalán sok évre kihatolag megzavarta az ifjú német asszonyka nyugalalmát.

Csáky, kortársai egyező véleménye szerint, az ország legszebb embere volt, nyúlank, karcus termete, széles, kidomborodó melle, finom, fehér arca s akkor pelyhes fekete szakálla lehetett;

SZOMOLÁNY VÁRA A XVII. SZÁZAD ELEJÉN.

VÖRÖSKŐ VÁRÁNAK ÉSZAKKELETI RÉSE.

Magyarország részeiben magyar dinasztia alapítón s tapasztalván, hogy a magyarországi főúrak egyebek közt családját, családjának rangját, régiségét sem tekintik elég méltóságosnak, hogy felettök állandóan uralkodjék, elhatározta oly lépést tenni, mely által egyszerre mindnyájok felibe kerekedjék, nőül venni t. i. az európai uralkodó házak egyikének leányát. Előbb minden remény nélkül ugyan s úgy látszik inkább csak a tisztesség megadásáért, a császári házból való leányt kéretett meg, de itt szintén elég tisztességes módon tagadó választ nyert s azután tovább küldötte embereit, kik számára megkérték s meg is nyerték Brandenburgi Katalinnak, a választó fejedelem György Vilmos hugának kezét.

Bethlen Gábor lakodalmá Brandenburgi Katalinnal Kassán, 1626-ban március hó 1-ső

a mellett előkelő, uras, büszke modora volt. Jól beszélt magyarul, latinul, németül és lengyelül. Egykoru arczképe kettő maradt fenn. Egyik a Wiedemann munkájában 1650-ből, tehát 47 éves korából (a mely képét itt bemutatjuk), a másik Mindszenten gróf Csáky Albin birtokában 30–35 éves korából. Haja, szakállá hollófelete, arczszíne fehér-piros, szemöldöke vékony iv-alakú, mely fekete szemekkel, homloka nyílt, domboru. Haja mindkét képen rövidre nyírt s bajszá felfelé pödört. Mind két képen látható a széles, egyenes váll és domboru mell. Wiedemannal kalpag van fején, délrezen balra billentve, pedig már ekkor nem volt ifjú legény, de Bécsben léven s az „új adomány” érdekében járván az udvari embereket, még jobban gondozta magát, mint valaha. Szakállá is arczáról le van borotválva, csak alán van kerekén meghagyva, ép mint a 40-es években előkelő politikusaink viselték.

A gyulékony természetű Brandenburgi Katalin csakhamar megszerette Csákyt, ki e szerelmet egy ideig nem viszonozta, legalább a fejedelem életében nem. A fejedelemnek 1626. november 15-én történt halála után azonban viszony fejlődött köztük, melynek következtében politikai pártállása és római katolikussága ellentétes állásba helyezte őt a Bethlenekkel és később a Rákócziakkal. Természetes, hogy ily hatalmas, akkoriban népszerű párttal s a protestáns szellemű Erdélyben a játszmát elvesztette, sőt 1630-ban Erdélyt is oda kelle hagynia.

Ezután a szendrői várkapitányságot és uradalmat nyerte a királytól s később 1638-ban a szepesvári uradalmat és várat szerezte meg 123 ezer forintot, később ez adományozás

GRÓF CSÁKY ISTVÁN (1650.)

megörökösített még a leányágra is. Ugyancsak ez 1638-ik évben családja grófi rangra emeltetett.

Első neje elhalván, másodsor nőül vette Perényi Mária, egy ifjú hölgyet, de ez másfél év múlva elhalálozván, harmadszor is nősült. Ekkor választotta özvegy Erdélyi Istvánné Mindszenti Krisztina, kihez mint menyasszonyához írott szép leveleit a gróf Teleki-család maros-vásárhelyi levéltára őrizte meg számunkra. E nővel aztán 1644-től kezdve 18 évig boldog házasságban élt.

1644-ben rendkívüli követe volt a király-császárnak a lengyel udvarnál, s egyszersmind tárnokmesterré nevezetett ki. 1665-ben nádorságra is jelöltetett, a mikor azonban a rendek a népszerű gróf Wesselényi Ferenczet, Csáky unokaöccsét választották meg. Élete utolsó éveiben sok baja volt a sűrűn változó erdélyi fejedelmekkel; II. Rákóczi Györgyvel, Barcsai Ákossal, Kemény Jánossal és Apaffy Mihállyal, — mert mindenik meg akarta nyerni, hogy a pozsonyi uraknál es a bécsi udvarnál közbejárójuk legyen. Az erdélyi viharok végre lecsendesültek s ő is már nyugodtan élhet vala tovább is, de az idő eljárt; 1662 november hó közepén jobb létre szenderült.

Gyermekei közül túléltek őt: gr. Csáky Ferencz kassai generális († 1670), gróf Csáky István később országbíró († 1699), gróf Csáky László, ki Erdélyben szerepelt a Bánffy Dénes és Béli Pál-féle mozgalmakban.

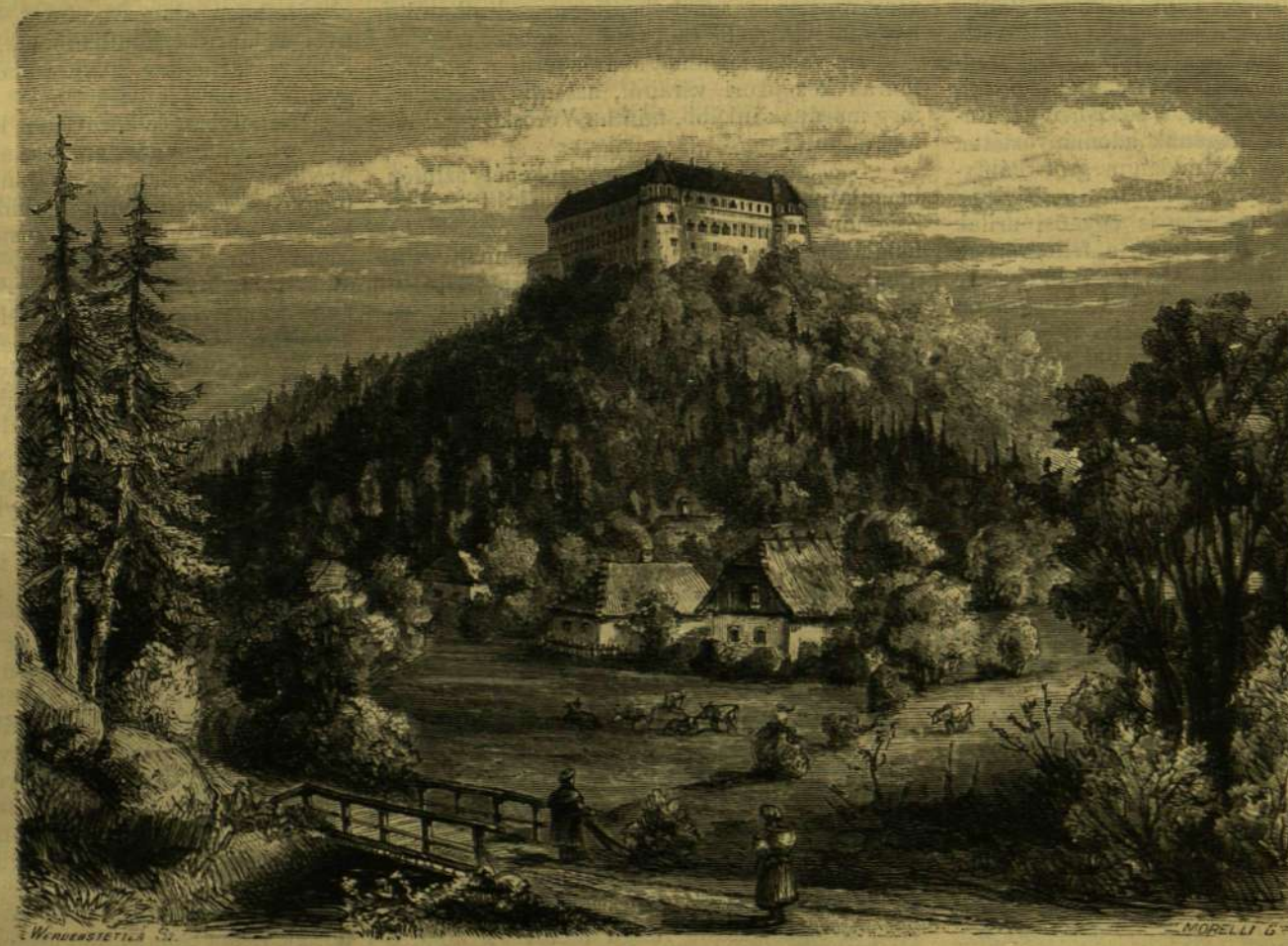
Csáky korában a legmiveltebbek közé tartozott, és sok ésszel is bírt, de hirtelen haragu, szenvedélyes léven, sok ellenséget is szerzett, de szerzett ilyeneket kapzsizsága és pénzvágya is eleget. Ha valami pör, vagy valami

czivakodás nem zaklatta nyugalalmát, jó társalkodó, jó cimborá volt s a jóízű tréfának, elmésségnek kedvelője. A pennát ügyesen forgatta s levelei, fölterjesztései, azon kor legjobb stylistái közé emelik.

—i—k—s.

VÖRÖSKŐ ÉS SZOMOLÁNY VÁRA POZSONYMEGYÉBEN.

„Kiskárpáti emlékek” czím alatt terjedelmes és érdekes hely- és művelődéstörténeti ta-

VÖRÖSKŐ VÁRA, POZSONYMEGYÉBEN, DÉLNYUGAT FELŐL.

khista és klerikális elemektől is, — adtak a mondott napokon a köztársasággal való magas elégedettségüknek zajos kifejezést. Képzik az utcai demonstrációk egyik jelenetét tüntetői föl, melyekről álljanak itt némely részletek, párisi lapok után. A március 9-ki tüntetések egyik főszínhelye a rokokantak palotája előtti tágas tér volt. A rendőrség épen a tér nagy volta miatt nem sűrűsödött ki az egészet, mindig maradt az oda gyülekező csoportokból itt-ott foszlány. Két óra felé azonban a ballustrádon helyet foglaló kíváncsiak is elszórtak a tér egészen elhagyottnak látszott. Később azonban újra gyülekezni kezdtek a tüntetők, mintegy ötezer munkás, kiket sok kíváncsi nép kísért. A térség egyszerre megelevenedett, nyüzsgő a sok embertől, de a tömegek közt akadály nélkül közlekednek a szekerek és társaskocsik a térséget keresztülzölő kocsutakon.

A Szajna felőli szöglet felé a bérkocsik tartanak állomást, kiszállítva az ideözönlő kíváncsiakat. Némely fogat belevegyl a tarka tömegbe, melyben keverve látszik sipka, kalap, munkás-zubbony, kabát. Most egy csapat rendőr közeledik a Grenelle-utca és a rokokantak palotájával szomszédos avennek felül. A térséget hosszában, szélitiben és átfogójában a rendőrök csapatjai foglalják el, kik most elkezdnek előnyomulni a nagy erélyvel cserélik ki a tüntető csoportokkal az útleget. A rendőrök elől tágul a sokaság, de mintha csak átszűrődnek sorokon, hátuk mögött újratömörül. A rendőröknek újra kell kezdeni a sűrűsítést.

A szétzört tömeg egy része a belügyminiszterium felényomult, egyre kiabálva: «kenyeret! kenyeret! anépek!» míg a rendőrség innen is visszanyomta. Az elyesei palota terét, hol az elnök lakása van, szintén erőszakkal kellett a tüntetőktől megtisztítani.

Egy másik csoport a Cannetes utca felé nyomult, hol a 3-ik szám alatt egy sütőbolt van. Utközben, a Sévres-utcában már előbb megrohantak egy sütőboltot s most annál mohóbb étvágygyal tartottak az utóbbinak, melynek képét rajzunk mutatja.

A csoport között ott lépdelt, fekete zászlóval a kezében, Michel Luiza, a híres kommunista leány, ki lázító beszédeivel már annyi kellemetlen órát szerzett a rend embereinek. A fekete zászlóra az volt írva: «Kenyér vagy halál!»

Négy óra felé lehetett, mikor a csoport, mintegy hét-nyolcezresz főből álló, ide érkezett.

A bolt egy nagy üvegtábláját azonnal bezárták. Vagy tizenketten erre börtöntök a boltba. A pékmester, a mint észre vette, hogy itt mi történik, sietett bezárni a bolt ajtaját; de később észrevéve, hogy úgy is hiába való lenne, keresztbe fonta karjait a csak nézte, hogy hát mi lesz. És ezt nagyon okosan tette, különben ki tudja, mi történik vele.

Igy a betörők csak a kenyereket után nyultak, melyeket a tárva álló ajtón keresztül kidobáltak a tömeg közé. Majd a szemlékre, lépényekre s egyéb finomabb süteményekre került a sor, mert a bolthe-

lyiség két felé van osztva: kényeres boltra és pástétomos boltra. Szerencsére mind a két bolt csak kevés áruval volt ellátva, mivel napközben elkelt a jó része s így a sütő összes kára alig haladja meg a harmincz frankot.

Egy rendőrcsapat érkezése a csoport szétfutott. Március 11-én újra kezdődtek a zavargások, de e nap már sokkal csendesebben folyt le a 9-iknél s csak csoportosulásra és egy-két koresmai összehozásra szorítkozott.

EGYVELEG.

* Színház legtöbb van Olaszországban, hol 28 millió lakosra 347 jut, Franciaországban 38 millióra 337, Spanyolországban 18 millióra 160, Németországban 41 millióra 194, Angliában 32 millióra 150, Ausztria-Magyarországban 36 millióra 132, Oroszországban 86 millióra 41 s Törökországban 23

ZAVARGÁS PÁRISBAN. — EGY PÉKBOLT MEGROHANÁSA. MICHEL LUIZA A FEKETE ZÁSzlóVAL.

millióra csak 4. Ebből látható, hogy a latin faj népének a mulatási vágy legnagyobb.

* A burgonya eredeti hazájáról már régóta vitatkoztak a tudósok. A kaliforniai akadémia egyik közelebbi ülésén Lemmon János nevű botanikus érdekes előadást tartott e tekintetben s bemutatott néhány vad burgonyát, mely Arizona állam Mexikó felé eső részében 10,000 lábnyira a tenger színe felett helyi réteken igen szépen tenyészik. E burgonya gumói csak oly nagyok, mint a mogorók.

* A tenger hullámái legnagyobbak az Atlanti-óceán északi részén, hol 43 lábnyira emelkedhetnek, a Csendes-óceánban 32, az Atlanti-óceán déli részén 22, a Horn-foknál 31, a Földközi-tengerben 14 1/2 s az Északi-tengerben legfeljebb 13 1/2 lábnyira emelkednek.

* A készpénz. A bankok pénzáruiban levő ércz készlet mennyiségét jelenleg 5800 millió forintra becsülik. Ebből Angliára 1260 millió, Franciaországra 1360 millió, az Egyesült-államokra 920 millió jut. A többi országok közt a legkisebb, 8 millió, Hollandia, és a legnagyobb, 304 millió, Spanyolország.

* A tevéket ajánlja a német vörös-kereszt-egylet hadi betegszállítási cselokra; közelebb néhány állatseregletektől kölcsönzött tevével egészen jól sikerült kísérleteket tettek.

* Elmés órát készítettett Goft Dariusz nevű ur Providenciában. Maga az óra ugyan már mintegy kétszáz éves, de új gazdája különféle készülékekkel és a villamos erő segítségével egészen átalakította oly módon, hogy az előcsarnokból az egész háztartást kormányozza. A ház kapujának kinyitása és bezárása az órát felhuzza. A mutató lapon belül levő készülék szűrületkor az előcsarnokot megvilágítja. Korahajnalban, midőn a cselődségnek föl kell kelni, az óra a cselődszobában csepettyűt hoz mozgásba. Egy órával később más helyen alkalmazott csepettyű által a háziakat költi fel a ismét egy fél óra mulva reggelire hívja őket. Ugyanez óra összeköttetésben áll egy más a tulajdonos szobájában levő órával oly módon, hogy mindkettő egyszerre üt.

* A Hohenzollern hercegek általában mind szoktak valami mesterséget tanulni. Lipót herceg, Frigyes Károly herceg egyetlen fia, most kezdett hozzá a lakatosághoz.

* Jelentékeny reformot hoztak be közelebb a brüsszeli parlamentben a képviselők nem csekély bosszankodására. Régebben ugyan is minden szónok elé egy kis pohár grogot vagy cognacot tettek, sőt szokásban volt az is, hogy a parlament teremőrk a képviselőknek és hírlaptudósítók-nak az ülés folyamata alatt ingyen grogot osztogattak szét. A legújabb ülés-szakban e furcsa szokást eltörölték s csak cukros vizet hordanak szét, melyért külön kell fizetni. Sok képviselő tiltakozott ez eljárás ellen s az ellenzék tagjai egy darabig magukkal hozták a pálinkás üveget, hogy a cukros vízbe egy pár cseppet töltsenek s megszégyenítsék a kormányt fővénységé miatt.

* A telefon új fajta bünt is hoz napvilágra. Nemrég egy amerikai városban a villamos világítás sodronya összeköttetésbe jött a telefon sodronnyával s ennek következtében az előbbi világa kialudt s az utóbbinál két telefon-gép elromlott és egy irodában baj történt. Kutatás folytán rájöttek, hogy a két sodronny egy gonosz tréfát csinálni akaró ember kötötte össze gyapjú-ronggyal. Érdekes a következő eset is. Egy villamfény hirtelen, látszólag ok nélkül kialudt. Utána nézve a sodronyon egy patkányt láttak, a mint lábait a másik sodronny felé tartotta. Valószínű, hogy az áram rögtön megölte a patkányt, mely a sodronyonon akart felmászni s e hirtelen eset miatt teste megmaradt ily helyzetben, hogy villamvezető lett.

* Telefon-statisztika. Bostonban 12,325 telefon-bérlő van, New-Yorkban 4060, Párisban 2422, Londonban 1600, Bécsben 600, Berlinben 581. Legjobbban elterjedt a telefon az Egyesült-államokban, hol a bérlők összes számát százezre lehet tenni s ezer főnyi lakosságu városokban is 30—50 bérlő van. E városokban minden 20 lakosra esik egy telefon, Zürichben 200-ra, New-Yorkban 500-ra, Brüsszelben 800-ra, Párisban 1000-re, Berlinben 2000-re, Londonban 3000-re s Szent-Pétervárt 4000-re.

* A német zsidók közt fölmerült a terv, hogy szombat ünnepüket a keresztények vasárnapjára napjára tegyék át s így segítsenek az üzletekben gyakran előforduló kellemetlenségeken. Az eszmét különösen Berlinben pártolják.

* A bécsi villamos kiállítás iránt maga az uralkodó is nagyon érdeklődik s többek közt palotájának néhány díszes termét engedte át, hogy tapasztalhatták a hatást, a mit a villamos fény a különböző stílus díszítésre gyakorol.

HUSVÉTRA.

A husvét, a feltámadás ünnepe, a kereszténység örömmünnepe, minden felekezet, nép és nemzetiség előtt kiválóan kedves és kitünő napja a polgári és egyházi évkörnek. Kiválóan népünnepe is egyszerismind, mely minden nemzetnél sajátos népszokásokkal van összekötve, melyeknek eredete vallásos eszmékben gyökerezik és jelképek, szimbolikus értelemmel bír. Más alkalommal fejtegettük már e különböző népszokásokat s igyekeztünk azoknak, többi közt a nálunk leginkább divó husvétii piros tojások és husvétii öntözködés szokásainak eredetéhez jutni s jelentésébe hatolni.

De a népek és nemzetek szerint váltakozó népszokásoknál nem kevésbé változatosak a szorosan vett egyházi és vallásos szertartások is, a kereszténység e nagy ünnepnapjain. A római katolikus egyház, mely a szimbolikus jelképek nagy hatásával a kedélyekre és képzeletre, köti össze s vési be és teszi maradandókká a vallásos eszméket — nagy gyászszal veszi körül nagy pénteken a Krisztus koporsóját; búsan lobogó gyertyák hintenek kísértetes fényt a sötét ravatalra; katonák őrzik a jelképes sírt, melyben a megfeszített isten-ember alakja, a feszület, nyugszik; míg szombaton este a feltámadás látványos ünnepe nagy fényrel rendezetik, hogy minden kedélyre hasson az örömdetes hír: nincs itt, feltámadott! A szent sírből kivett feszülettel körmenet indul a papság, a hívek seregeitől kísérvé s feltámadási zsoltosmákat enekelnek lengő templomzászlók lobogása mellett. Vege a gyász idejének, a böjtnék — s a hívek húsételeiket (különösen sonkát) a sekrestyébe viszik megszentelés végett; és az ünnep reggelén, az ebrédó tavasszal s a halottaióh feltámadott üdvözítővel új életre ebréd a hívők lelke is.

A protestáns egyház, mely a szimbolikusokata legkevésbé — az urvacsojai kenyérré és borra s a keresztelő vízre — szorította, melynek minden ajtatossága csak az ének, az ima és a tanítás, ünneplés csendben látogatja dísz nélküli templomait az Ur halála napján, hol csak szóval hirdetik a megváltó elégtéves halála, de annak minden jelképe hiányzik. Szombaton este sincs látható vagy kiabáló feltámadás; de a husvét délelőttjén megzendül a diadal zsoldára s a lelkész a szószékéről és a szent asztaltól hirdeti a feltámadás tényét, mely az éj hajnali óráiban vége ment, mikor a szent asszonyok üresen találták a sírt s szélen ülni az anygalt, a ki azt mondja nekik: «miért kerestek holtul az élő? nincs itt, hanem feltámadott.» De mind ez csak történet, nem ábrázolat s a hithez és a képzelethez egyedül az élő szó beszél.

A keleti egyház végre — tagjai nagy többségének szellemi műveltségéhez képest, kik az írott szót olvasni ép oly kevéssé képesek, mint a jelképeket megérteni, — kézzel fogható képeket tanít. A képeket ugyan a római egyház sem veti meg, de azok főszülya mégis a keleti egyházban van, hol a tanításnak majdnem egyedüli eszköze (mint a gyermek-iskolákban a szemléltetés) az evangéliumi történetből vett képek. Azért mondta a jeruzsálemi patriarkha egy protestáns német utazónak «a mi nektek, protestáns népeknek, az evangéliom az nekünk a képek».

De ha már a hasonlatnál vagyunk: valamint az iskolában a képeknél (bármily hűk legyenek is) jobbj szemléltető eszköz magok a természeti tárgyak, vagy a görög keleti egyház tagjai is, ha Krisztus haláláról és feltámadásá-

ról igazán eleven képet és eleven hitet akarnak szerezni magoknak: oda mennek a történet színhelyére s látni akarják Jeruzsálemet, melynek porát az Idvezítő lábaival tapodta, a Getsemane-kertet, a hol vérell verítkezett, a Golgotát, hol keresztjén gyöttrődött, a sziklasírt, a melyben megtört teste feküdt, s végre az Olajfák hegyét, hol tanítványainak végbúcsút mondva, mennybe vitették. Mint az arab és a török, életében egyszer látni akarja a profeta sírját s nem akar meghalni, míg oda nem záródott, a keleti egyház hívei is, különösen az oroszok így vannak a Jézus sírjával. Azért a legszegényebb orosz is, egész életében addig zsongor, míg erre az uti költséget kopekénként összerakogatta magának. Némelyik (a legtöbb) csak késő öregségére bírja ezt elérni, de akkor sem riad vissza az ut fáradalmaitól, a gyaloglástól, a tenger veszélyeitől, a déli légforróságától — csak megy. Minden év tél-vege felé ezerei ezerei az orosz népek kelnek utra

lenek kezéből. De a protestáns az előszóban, az írott evangéliomban, — a katolikus a maga jelentős szimbolusokban — megtalálja hite táplálékát. A keleti egyháznak a kézzelfogható kép és tárgyias emlék kell.

Nekünk pedig ezünkbe jut a három gyűrű meseje, melyet Lessing oly szépen dolgozott fel «Bölcs Nánán»-jában. Ott a zsidó, a keresztény és a mahomedán vallásokról van szó; nekünk most a mese a római, a protestáns és a görög vallásról szól. Mindenik igaz, mert mindenik hiszen a maga igazságában; s mindenik üdvözít, mert teljes hittel hirdeti, szóban, képből, szimbolusban, a nagy evangéliomot: Krisztus feltámadott!

JERNEY A CSÁNGÓKRÓL.

Keleti testvéreink ügyével egyszerre nem mértékben kezd foglalkozni az ország közvéleménye. Javaslata hozatik hazatelepítésüknek szükségessége, s a nemzet fiai dícséretre méltó buzgalommal nyitják adakozásra kezeiket, hogy e terv keresztül vihető legyen. Néhány rövid nap alatt valóban szokatlan eredményeket mutat fel a lelkesedés és a kegyelet. Gazdag és szegény vetekedve viszik filéreiket a nemzetiség oltárára.

És valóban itt a legfőbb ideje, hogy e tekintetben történjen valami. Keleti testvéreink sok helyütt abban az állapotban vannak, hogy elfelejtik a magyar nyelvet, szétzülnek, s a magyar fajra el fognak veszni végkép. Különösen ez a sors vár moldvai véreinkre, a csángókra.

Azok a testvéreink, a kik Bukovinában laknak hét községben, Hadikfalván, Istensegits, stb. mint tudvalevő, székely eredetűek, s a mádfalvi lázadás elnyomtatása után vándoroltak ki. Tömegesen lakván együtt, az osztrák kormány fenntartása alatt is meg tudták őrizni nemzetiségüket, pedig oly anynyira meg voltak szorítva a magyar nyelv használatában, hogy még a végrendelet is érvényét veszíté, ha e nyelven volt megírva. Megtartották az érzésnek ama közösségét is, mellyel fogva ők a magyar nemzet része gyanánt tekintik önmagukat.

De a moldvai magyarok dolga sokkal szomorubb. Ezeknek száma évről-évre fogy, ott, a hol egész községeket képeztek valaha, alig tudnak még az öregek magyarul, ott, a hol a népesség előbb fele számban volt magyar, ma már egészen eloláhosodtak. Az anyaország keveset törődött velök. Nem gondozta ügyeiket sem a régi

multban, midőn egy hatalmas, önálló Magyarország könnyen tehetne volna, sem a későbbi időben, midőn néhány papot közéjük küldve nagyon sokat lehetett volna még elérni, sem pedig a jelenben, midőn legalább a romokat megmenteni nemzeti kötelességünkben állana. Ma is fogynak, ma is oláhosodnak. Számuk az utolsó években is fogyott, s állapotaik nem azok többé, melyek csak rövid 40 év előtt is voltak. Ez idő tájt, 1844 s 1845-ben meglátogatta őket jeles történettudósunk Jerney János, bejárta falvait, megvizsgálta hagyományait, történelmi emlékeit, s hónapokat töltött közöttük, viszonyaiknak tanulmányozása közben. Nagy munkájában («Jerney János keleti utazása a magyarok őshelyeinek kinyomozása végett») terjedelmesen leírta azt, a mit észlelt, s bizonyos nyelven lesz érdekelten feljuttatni azoknak emlékezetét, a miket erre vonatkozólag mond.

Az oláhországi magyarokat «ungur» néven nevezi az ottani lakosság, s ez az eszme egy jelentőségi ott a «katolikusokkal». Kevés kivétel

A GÖRÖGÖK HUSVÉTTJA JERUZSÁLEMBEN. OLAJFAÁGAK SZÉTOSZTÁSA A GETSEMANE KOLOSTORBAN.

s vándorolnak Jeruzsálem felé, hogy az Ur halála és feltámadása napjára oda érjenek. S bár az orosz templom Jeruzsálem legszebb, legfényesebb temploma, — ők a sokkal szegényesebb görög templom köré tömülnek, annak szentélyébe igyekeznek — mert az a szent sír temploma s áll épen azon a helyen, a hol — a hagyomány szerint — Krisztus sziklasírja volt, mely ma is úgy áll, üresen, a feltámadott után. S ha a halál és feltámadás ünnepe véget ért s a hívő megcsókolta a követ, melyet Krisztus lába érintett — a tömeg az olajfák kertjébe tödul, hogy egy ágat, vagy bár egy levelet kapjon azon felséges olajfák egyikéről, melyek — a hagyomány szerint — ma is ugyanazok, a melyek alatt Krisztus, ez előtt tizenkilencedfél századdal épen, utólszor járdalt tanítványaival.

A szent sírt és Jeruzsálem kétség kívül az egész kereszténység, a nyugati, sőt a protestáns egyház is, nagy becsben kell hogy tartsa. Hisz egykor, nyolce század előtt, az egész Nyugot megmozdult, hogy visszavegye azt a hitet-

tellem mind katolikusok. A Jassiban székelő katolikus püspök sématiszmasában évről-évre ki van mutatva számuk. 1844-ben például csak a besztercei kerületben több mint tizen-nyolcz ezer főre ment számuk. A kalugyeri egyház maga 3740 lelket számlált, azonkívül Vallén, Bogdánfalva, Fórófalva népes községeket képeztek. A jászvárosi egyházkerületben 5900-an laktak, a szeretiben tizenhárom ezeren, a tatro-siban pedig több mint hétézeren.

Azok a falvak, melyek a Szeret jobb oldalán fekszenek, s a hol a magyarság tömören lakik, jobban megőrizték nemzetiségüket. A férfiak beszélnek ugyan jobbra az oláh nyelvet is, de a nők, kik közül sokan nem mennek ki völgyekből soha, oláhul nem tudnak. Mások álltak azonban a dolog a Szeret balpartján már 1844-ben is. A dszidfalvi, haluceszti nagy parokhiák lelkészei régi idők óta folyton olasz származásúak voltak, s ezek mindent elkövettek arra nézve, hogy hűvekkel a magyar nyelvet elfeledtessék. Magok a papok képtelenek és kényelmek a magyar nyelv megtanulására, hogy hűvekkel érintkezzenek, azokat vetkőztették ki nemzetiségükből. S e vidéken már negyven év előtt is csak az öregek beszéltek nyelvüket.

Csángóknak tartatik Moldvában mindenki, a ki katolikus s nem székyi eredetű, ámbár már el is oláhosodott. Szokásaik, öltözetük, fizionomiájuk által nagyon el is ütnek a többi oláh nyelven beszélő lakoktól. Miért hivatnak csángóknak, annak okát ők nem tudják, valamint jelentését sem a szónak. Hiányzik közöttük minden oly történelmi emlék vagy hagyomány, mely akár e névre, akár eredetükre s hajdani állapotukra valami fényt derítené.

Semmi történelmi hagyományunk nincs a magyar történelemben sem, mely arról szólna, hogy ily nagy számú nép valaha az országból kelet felé költözött. Viszont azt sem lehet föl-tenni, hogy e nép az Árpáddal kijött nemzetségekől szakadt volna el, s azért maradt volna Moldvában. Jerney úgy hiszi, hogy a régi besse-nyők és kunok maradáinak ezek, mely állításnak bizonyítására több adatot hoz fel. Ilyen például az, hogy IV. Béla király idejében itt egy külön püspökség lett felállítva «Episcopatus Cumanorum» név alatt, mely külön álló volt a szintén Kumániában létezõ milkói püspökségtől, s később a szereti és bakói püspökségek között oszlott meg. Az oláh vajdák udvari tisztjege között rég idõ óta ott találjuk a kunok kapitányát (Kapitán de Komány). Hazai történetíróink közül pedig többben a mult század elején is állandólag kunoknak nevezik őket, mint p. o. Timon Sámuel és Szegedi János.

Mennyire szomorú szétzülésnek vannak ki-téve a csángók ezeken a helyeken, igen világosan mutatja a Csöbörösk városbeliek története, mely város a Krim felé fekszik, s egy ideig a tatár khán uralma alatt állván, lakosai még akkor is megtartották nemzetiségüket. E városról, illetõleg annak magyar lakosairól több ada-tunk van a multból. Baudin Márk skopiai püs-pök 1646—7-iki egyházi látogatásáról feltudósításiában írja Csöböröskről: «E város a Neszter partján, Neszterfehérvártól három magyar mér-földnyire fekszik. Lakosai magyarok és oláhok. Egyedül a magyaroknak szabad harangokkal élni, az oláhoknak tilos. A magyarok beszélnek az oláh, török és tatár nyelveket is, azért min-denfelé a török és tatár tartományokban, egye-dül azon czin alatt, hogy csöböröskiek, sza-badon járhatnak. Hajdan a moldvai fejedelemhez tartoztak, kitõl a tatárok erőszakkal rabolták el.» Ezen csöböröskiekre Ráday Pál is értesít, benderi követségéről kelt naplójában következõleg: «Jött hozzám azon pap ember, kit ennek elõtte négy esztendővel a felséges fejedelem Tatarországba küldött, ott egy Csoborosa nevü faluba lakos magyaroknak kivánságára». Tur-kuli Sámuel 1725-ben meglátogatta őket, s hét falut talált egymás mellett, melyekben mind ma-gyarak beszéltek. Zöld Péter székyi eredetû katolikus pap pedig 1767-ben s egy más pap társával kimegy gyóntatásukra, mintegy tizenhét esztendő óta nem volt náluk magyar pap, s nem kevesebb mint 7139 felnőtt személyt áldoztatnak meg, s 2512-õt újon keresztelnek.

És midõn ezen esemény után nem egészen nyolczvan év múlva Jerney e várost meglátog-atja, a magyaroknak nyomát sem találja többé! A lakosok szájhagyományján utján hallották apák-tól, hogy e hely valaha vengerek birtoka volt, s egy korcsáros tud visszaemlékezni, hogy vagy

tizenhét évvel elõbb halt meg egy öreg, közel száz esztendõs agg, a kit mindenki csak az «örög venger» néven nevezett. A többiek elszédlettek, eloláhosodtak és eloroszosodtak.

Maga a nép olykor egész erejébõl ellent-állott az eloláhosító törekvéseknek, de sokszor hasztalanul. A szabófalviak például Mártonfy erdélyi püspök idejében kérelemlevelet intéztek hozzá, védéné meg õket az olasz misszió tulka-pásai ellen, s rendelne számukra magyar lelké-szeket. A levél a misszió kezébe jutott, s a leg-nagyobb üldözésekre szolgált okul. Sokakat ka-lodába tettek, deresre huztak, s volt olyan is, a ki hosszasan börtönbe került. Mikor maga Jerney közebe vetette magát érdekében idehaza, s ki-eszközölte, hogy az akadémia magyar könyveket küldjön részükre, ezen könyvek elkoboztattak, s megégettettek. Pedig csupa ártatlan dolog volt bennük, s egyedül bíniük az volt, hogy magyarul voltak írva. Néhány «Mezei naptár», az «Erény-képzõ» valami száz példány, kevés számú imá-dásos könyv s dalfüzér annyira felbõszítette az oláh hatóságokat, hogy nemcsak magokat a köny-veket semmisítették meg, hanem azonkívül is erélyes rendszabályokhoz nyultak a magyar nyelv használata ellen. Így megparancsoltattott, hogy sok helyen, hol addig csakis magyar ajta-tosság divatozott a templomokban, például Szabófalván, azontul oláhul imádkozzanak és énekeljenek. Az elhalt magyar lelkészek helyébe olaszok rendeltettek, az iskolában a magyar nyelvû tanítás helyett az oláh hozott be.

Jerney még ott tartózkodott Oláhországban, midõn szükségesnek tartotta már felszólalni vé-reink érdekében, s egy megleghangú felhívást in-tézett Magyarországon nagybirtokosaihoz, mente-nék meg az elzúlló félben levõket az által, hogy pusztaságaikon adjanak nekik településre helyet. A felhívásnak itt bent nem lett semmi fogana-ta, de annál nagyobb odakint. A csángók érdekével Magyarországon nem törõdött senki, de az oláh hatóságok fel lettek lármázva, s mindenütt ellene működtek Jerneynek. Jóformán lehet-tlenül téték számára, hogy a lakossággal érintkezhesék, s utójára még régészeti kutatásait is abba kelle-tett hagynia, s nagy sietve hagyta oda az orszá-got, míg nagyobb baj nem keletkezik.

Reméljük, hogy ez alkalommal felkötve-tt irántuk a magyar nemzet figyelme és érdeklõ-dése, nem fog az elohadni elõbb, míg állapotaik-on segítve nem lesz.

A MÉZELÕ HANGYÁK.

A hangyák társadalmi életérõl már eddig is egész sereg önálló mû jelent meg, melyek valóban csodálatos részleteket hoztak napfényre azok földmûvelésérõl, baromtenyésztésérõl, hadi szervezeterõl, rabszolgotársaságokról s más ily dolgokról; de minden eddig tett észlelet kö-zött legcsodálatosabbak azok, melyeket Cook Henrik kiváló amerikai természettudós mult évben megjelent mûvében a mézélõ hangyákról elmond. E minden tekintetben érdekes kutató-sok eredményét már megismertettük olvasóinkkal*, most azonban néhány ábrát is mutatva be-róljuk, érdekesnek tartjuk a természet e tûnemé-nyérõl még egyetmást elmondani.

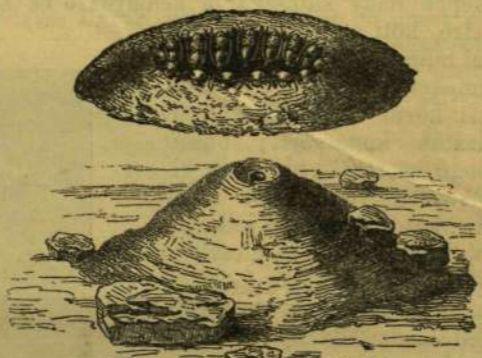
A mézélõ hangyák híre már a régibb idõk-ben is felmerült. 1832-ben dr. Pablo de Llave mexikói természetbúvár emlékezett meg egy han-gyfajról, mely borsó nagyságú s egészen göm-bölyû hátsó része átlátszó, mint egy kis sárga szõ-lõszem s a legbecesebb méz van benne, miért a benszülõttek lakomáik alkalmával mint izletes csemegét az asztalra teszik. Ő maga azonban nem látta e buzilerákunk nevezett hangyákat, csak egy Mexikóhoz közel lakó falusi nõ elbeszé-lése után tudta, hogy e hangyák a közönséges kis hangyák földalatti fészkeiben külön kamarák-ban vannak a fedélen és falakon csüggve, s hogy a környéken lakó gyermekek és nõk könnyen föltalálják e hangybolyokat, habár nincs is fölõttök halom.

Később Norman báró belga követ Wesmael nevü honfitársának néhány mexikói hangyát küldött azzal a hibás megjegyzéssel, hogy e hangyák a méhekhez hasonlóan mézet gyújte-nek s azokat tûre külön tartókban elrakják. Wesmael, ki de Llave munkáját nem ismerte, Myrmecocystus mexicanus-nak nevezte e han-gyákat; később, különösen 1875 óta, több termé-

szettudós vizsgálta meg e csodálatos állatokat, de azért még mindig meglehetősen ismeretlenek maradtak.

Ezért határozta el magát Cook, ki már azelõtt is részletesen foglalkozott a hangyák életének tanulmányozásával, hogy Új-Mexikóba utazik. Útközben azonban Kolorado államban meglátogatta a festõi szépségérõl híres «Istenek kertjé», mely onnan veszi nevét, hogy bensejé-ben egész sereg bálványosbrokhoz hasonló dombláncolat van s itt e dombokon a mexikói mézélõ hangyákhoz hasonló fajt talál, melyet Myrmecocystus hortus deorum nével jelölt meg s melynek tanulmányozásához fogott.

Az itt levõ hangyák földalatti bolyai annyiban különböztek a mexikóiaktól, hogy míg azoknak dombjuk nincs, ezeknek két-három hüvelyk magas s alul 6—7 hüvelyk átmérõjû csonka kupaluk fedelõk volt (1. ábra),

1. ábra. A mézélõ hangya bolya. (A természetes nagyságnak körülbelül 1/2-része.) Tetején látható az örök által védett bemenet.

mely mindenkor a dombok ormóin volt el-helyezve, nem pedig a közöttök levõ mélyedé-sekben, talán azért, hogy az esõ ne értsen nekik. A kis kup csucsának tetején töleszeralaku lyuk vezet annak bensejébe s a lyuk lyulásnál mindig voltak egyes örök, melyek a ki- s be-járók között a rendet fenntartották. A bevezetõ esõ csakhamar szögletet képez s azután ferde irányban vezet folyosók, kamarák s nagyobb termek tömkelegébe, néha több lábnyi mélység-ig, úgy hogy e híres szög hely lágy, porhanyag homokk-sziklái csaknem egészen e hangyák lakásai gyanánt tûnnek föl. Egyik általa meg-nyitott fészek például nyolcz láb hosszúra, há-rorom láb mélységre s másfél lábnyi szélességben hatolt a sziklatalajba, úgy hogy elkészítése a hangyáknak igen erõs munkát adhatott. A boly egyes részei ismét nagyon különböznek egymás-tól annyiban, hogy a folyosók, gyûléstermek s a királynõ kamarájának falai egészen simák, míg a mézékamrák falai darabosak, valószinûleg, hogy a mézélõ hangyák jobban odatapadhas-sanak.

E mézékamrák vagy pinczék, melyek közül a legfelsõbbeket rendszeren már néhány hüvelyk-nyire a föld felülete alatt megtalálhatjuk, ren-desen 2—3 hüvelyk hosszúság s közeg egy láb magasak. A boltozaton egész sereg méztartó hangya van, melyek lábaikkal a boltozatra tapadnak, míg mézzel telt hátsó részök leesing, úgy hogy összenyomulva kis szemû szõlõfürtök-höz hasonlitanak. (2. ábra.)

2. ábra. A mézpinche méztartó hangyákkal, természetes nagyságban.

A méztartó hangyák lényegesen nem kü-lönböznek a többi hangyáktól, kivéve, hogy a has felsõ része nagyon kitágult s ezért a valódi has és bél összeszorítottak. A potroh e rendkí-vüli kiterjedése is a legkülönbözõbb változatok-ban fordul elő, a hol egészen kifejlõdött, a sôté-bb mell-lemezek, melyek rendszeren gyûrû-alakulag, sűrûn egymás mellett fekvé fedik be a testet, eltávoznak egymástól s az õket össze-

kötõ finom, átlátszó bőr kitágulva a különben sűrûn egymás mellett álló lemezek most csak mint egyástól távol álló diszító lemezek tûn-nek fel. Vajjon a méztartó hangyák maguktól jutnak-e fel a boltozatra s kezdetõl fogva a többi hangyák tömik-e? még nem észleltettünk elégé részletesen. Annyi bizonyos, hogy mikor már meglehetősen poczaknak, maguk alig bírnak enni, modolnivali meg egészen képtelenek. A mézgyűjtés a munkások dolga.

3. ábra. A munkáshangyák etetése a méztartó han-gyák által (természetes nagyságban.)

Nehéz feladata volt Cooknak megállapi-tani, hogy a hangyák a mézet honnan gyűjtik, de mégis sikerült. E hangyák ugyanis, mint már elõbbi közleményünkõl is tudhatják olvasóink, éjjeli állatok, nappal el sem hagyják a bolyt, s a meleg nyári napugár néhány perc alatt meg-öli õket. Ezért naplementekor mennek ki. Tu-dósunk lámpákkal megfigyelte õket s látta, hogy

4. ábra. Méztartó hangya, a mint a munkás hangya veszelý idején felfélõ vonszolja.

a bolyból egyenesen egy attól mintegy ötven lábnyira fekvõ tölgya féhéhez (Quercus undu-lata) mennek s arra felmászva, különösen a rajta levõ kis gubacsokat rágeszálják. E gubacsok-on apró, gombostûl nagyságú cukorszav-izzad-mányok vannak, különösen a fiatal példányokon, melyeket a hangyák előszeretettel keresnek föl. A mézgyűjtés az egész éjen át tart, egy részök csak hajnalban tér vissza a bolyhoz. Itt azután a mézből a fiatal állczákat és királynõt etetik meg s a többit a méztartó hangyákba, az élõ raktárakba tömik. Ezekből szerzik azután élel-müket, ha már más úton nem szerezhetik. A méztartó hangya testének legcsekélyebb érinté-sére a szájból egy kis mézesepp jó ki, melyet a többiek rögtõn felfalnak (3. ábra). A királynõ, a fiatal hangyák s állczák rendszeren a tárháza van-nak utalva. Tudósunk egy hangybolytól négy hónapon át minden élelmiszert elzært a friss vizen kívül s úgy találta, hogy a hangyák ez idõ után is igen vidámak s jól tápláltak maradtak, sõt a méztartó hangyák sem soványodtak meg annyira, mint gondolta volna.

A munkás-hangyák, mint azt képünk (4. ábra) mutatja, a méztartó hangyákra nagy gon-dot fordítanak, de hogy ez nem gyöngésdõgbõl történik, tanúsítja az, hogy mikor valamelyik ily hangya úgy sérül meg, hogy poczakja leesik, minden munkás abba hagyja a dolgot s az izletes lakoma elköltésére siet. Bámulatos azonban, hogy a természetes halálal kimúlt méztartó hangyákkal ezt nem teszik, sõt a telt poczakot rögtõn kiviszik a temetőbe, mely, mint azt már más hangyáknál is észlelték, a bolyon kívül fekszik. Hogy e csaknem emberies eljárást az ily holt hangyárol nyert eledel veszedelmes vol-

5. ábra. A királynõ testõreitõl környezve.

tának fölismérése okozhatja, tanúsítja az is, hogy a bolyba tett festett mézet földdel befedír, különösen az éretlen gyermekek (lárvák) egész-ségének megőrzése végett.

A mézélõ hangyák sajtáságai közt nevez-es még, hogy a királynõt rendszeren 10—20 test-örbõl álló kíséret õrzi (5. ábra). Egy alkalommal észrevette tudósunk, hogy a királynõ börtöne-ből, mely különben igen nagy s a boly legszé-lyebb terem, megszökött s nõi kiváncsisággal vizsgálta a külvilágot, csakhamar azonban erõ-szakkal visszavitték a bolyba.

A mézélõ hangyák mézét a vidék indián lakói nemcsak az ebédnél fűszerül, de gyógy-szer gyanánt is használják, sõt némelyek szeszes italt is készítenek belõle. Ize csak oly jó, mint a méhsejtekébõl nyert méz, sõt bizonyos sava-nyúsága is van, mely még kedvesebbé teszi. Dr. Wetherell vegytani elemzése szerint az egész tiszta, nem jegezedett szõlcukor vízben fel-oldva. Gyakorlati czelokra azonban nem igen lehet használni s ily hangyákat tenyésztési nem volna érdemes. A legnagyobb bolyban is legfel-jebb 600 méztartó hangya van s közel kétszer-annyira volna szükség, hogy egy font tiszta mézet nyerjünk belõlük s ez esetben is e mézet eleven állatokból kellene kisajtolni.

Érdemes még megemlítenünk, hogy pár évvel ezelõtt Ausztráliában is fedeztek föl egy méztartó hangyafajt, mely az észak-amerikaihoz sok tekintetben hasonló, bár egészen más cso-porthoz tartozik. Ha már most összevetjük ez adattal azzal a tényvel, hogy más hangyafajok-nál egyes állatokat, mint valami teteneket, hasonló módon a lárvák s szükség esetén maguk etetésére használnak fel: lehetetlen a hangyáknál valami ily általános ösztõnt fel nem tetelez-nünk. Bármint legyen is, egyes állatoknak ily élõ kamarákba alakítása a legcsodálatosabb dolgok közé tartozik a természet világában. Sok nyalánc ember vállalkozik talán arra, hogy ily módon használjon embertársainak, hogy e mellett maga is mindekor átérezze az etetés kellemét.

PESTMEGYEI MENYECSKE.

Pestmegyei menyecske. Streliszky fényképe után.

Íme az eredeti magyar népviseletrõl még egy szép darab. Nem soká fogunk gyönyörkõ-detni benne, lassan-lassan pusztulásnak indul. A vasutak egyenlitõ hatásá kezd az öltõzeten is mutatkozni. Az eredeti tájviselést levetik az emberek, s öltönek helyetté mást. A nagy gyár-nak olcsó portékát küldenek nagy távolságra, s ez kiszorítja a drágább holmit, pedig a nagy gyárak nem dolgozhatnak minden falu számára külön minták szerint. Azután az élet is változik, s vele a ruha. Az izlés is módosul, a nélkül nagy okát lehetne adni. A bõszáju ing némely hely-lyütt, hol husz év elõtt még mást sem lehetett látni, ma már csak vasárnapi öltözék, uj husz év múlva talán egészen kivész. Olcsóbbat, egy-szeribbet hord a nép, s a mikor telik, inkább «ujjas mandlil» haz reá.

A fehér nép takaros módos öltözeike inkább tartja magát. Mert annak összevagyogatásában nem a jutányosság vagy a hasznosság a fő te-kintet, hanem a takarosság. Mutatni, az kell. Akad-jon meg rajta a fiatalság szeme. Meg is akadhat

Sok nagy világi hölgy, a ki zsenge kora óta egyében sem törte esztét, mint a jó fölözés tudó-mányán, megirigyelhetné egy-egy vidéki szépün-ket azon keresetlen esin miatt, melyet öltözéké-ben ki tud fejteni. Minden összhangban van rajta, minden emeli a természet szépségét, és semmi sem árulja el, hogy csak ezért való. A kontyra kötött kendõ, mely beaknyékolatlanul hagyja a fehér homlokot, s magát a haját is láttatja, a keresetlen kötött moll kendõ, mely puhaságával oda simul a felsõ testhez, a rövid ujju ingváll, mely szabadon hagyja a formás karokat, a piros gyöngy, mely élénk szint ad a fehér nyaknak: mind oly részletei az öltözék-nek, melyek külön-külön is, de együtt annál inkább emelik a természet bájait. De csak eme-lik. A ki nem bír velök, annak ugyan keveset használn a ruhának ez a faja, s ezért így nem igen mernének öltözni más nemzet menyecs-kéi, mint épen a magyaré.

A ZICHY-KIÁLLÍTÁS A MÜCSARNOKBAN.

A mücsarnok egy pár termét most Zichy Mihály rajzai és festményei foglalják el. A lártatol érdekfeszítéssel látogatja a közönség, a művészek pedig ugyszólván minden egyes darabot apróra vizsgálnak. Zichyról régen el van ismerve, hogy korának egyik legkitünõbb rajzolója. Sokan s ezek közt épen egy francia mûitész, Gautier Teofil, fölébe helyezte Dorának is. Kicsi, apró képei a rajzolás egy-egy mesterművei, úgy hogy ezekre a dícséret szótárának legfõbb szavait kell összevagyogatni. Rendkívüli termékenységének csak egy kis töredékét ismerjük. A többi az orosz czári udvarnál, az angol trónörö-kõsnél maradt, s a külföld nagyurainál. Zichy aránylag keveset festett vászonra, s csak is az utóbbi idõkben. Papirra festett aquarelleit, tollraj-zait, a barnás szepia-festést, a szénrel rajzolt és ki-színezett kartonokat, mint speciális, s ily kitünõ tehetség által alig kultivált mûtárgyakat: ezeket szerették tõe birni albumok, szalonok számára. E nagy tehetség azonban sokszor nem tud meg-férni a papíron, s oly kompozíciókat alkot, melyek egyenesen arra valók, hogy a káprás legelõk mû-fajának, a falfestésnek szolgáljanak. A «Bor hatal-ma», az «Autodafé», a «Válaton», s még több oly tárgyak, oly gazdag kompozíciók, hogy egyenesen freskó-képek kartonjai gyanánt kell tekinteni. A miket pedig vászonra festett, azokban a ma már oly ritkán jelentkezõ ideális világ, az eszmék küz-delme és merészsége nyilatkoznak, s magas-an epednek az akadémikus fölfogás, a reális ábrázolás fölé. Mindezekben gyönyörködni lehet most a mü-csarnokban, hol egy gazdag szellem egész düszsá-gában lép föl, kezdve a kis tollrajzoktól, egészen az olaj-szín nagy alkotásáig.

Vidámság, pajzanság, kellem, erõ és mindig a legszellemesebb elegancia van együtt a rajzok-ban, s bámolni kell ezekben azt a szerföltött igény-telenséket látszó eszközöket, melyekkel hatni képesek. Zichynek egyik sajtásága, hogy rendkívül különbö-zik a többi mûvészektõl, hogy a vásznas és olaj-szines elõadás mellözésével is alkot. A vízfestésben, az aquarellen, melyet sokan mûködésre, vagy közpészteri tehetségek kedvtelésére valónak tartana-k, õ remekelni tud. A «Lakoma XVIII. Lajos király idejében» az aquarell-festésnek olyan minta-képe, mely ritkítja pártját, mert a legfényesebb tulajdonok csak elvétve találkoznak össze ilyen mértékben. A ki így tud rajzolni, a ki egy dözsölési mámor viharzását így tudja kifejezni, az még egy-szersmind nincs abban a helyzetben, hogy az erõt-len színû, hig vízfestés erejének és tömörségének titkát ily bravourral bizonyítsa. Bámulatos a mû-vész igénytelensége, ki a rajzoló tollal, egy darab szénnel, vagy a vízfestés összes színeinek elvetésével megelégedett a fekete tussal, a kávészínű szepiával, hogy eszméit, allegorikus mûy gondolatait, vagy az élet egy-egy genrevonását, költõi és megható helyzeteket ily kevés, de mint bizonyítja, legke-vésbbé sem gyöngye eszközökkel közölje. Csaknem úgy tetszik, hogy egy rendkívül tevékeny, türel-metlen szellem áll elõttünk, mely gyorsan támadó gondolatainak, eszméinek minél sebesebben akar kifejezést adni, s a legrovidebb elõadást keresi, mely ideje jusson a többiek számára is. Mintha nem is gondolta másokra, a kiknek gyönyörkõdtetésére

Egy hatszor hasábjott petisior, vagy annak helye egyezri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad BÉCSBEN: Dukas M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

Halld! Lásd! Csodáld!

Csak 2 frt 80 kr.

inga-óra

ébresztővel és riadó-szerkezettel, finom ófója keretbe foglalva, ingával és bronz sulyokkal.

Ez előnyökön kívül ez óra még azon megfizethetetlen tulajdonságokkal bír, hogy sötét éjjel

számlapja világít

fölötte csodaszép, violaszínű, búvési szép világító fényben s ezen intenzív világítási erőiről

10 évi kezesseg

vállaltak. — Száz meg száz vevő, kik ez órat látták és megveték, mintegy meglettek igazán, még oha nem létezett

hihetetlen olcsóság által.

Kötelesszzerűleg figyelmeztetünk minden olvasót arra, hogy mióta órák egyáltalában léteznek, hasonló, fölötte praktikus és hihetetlen olcsóság még nem fordult elő, mert

csodálkozzál, kedves olvasó

mily kellemes, mily megkapó, ha éjjel az ember felébred s a nélkül, hogy a gyertya meggyújtánék, az óra búvészi maikus világító fényben, barátságosan ragyog feléd s legsötétebb éjszakának idején s pontosan, egy percze, egy pillanatra megmutatja, hogy hány óra van; épen így ébreszt ez óra, ébresztő készülékével, bármely tetszés szerinti időben.

A legtöbb családban, legtöbb hivatalban ezen óra valószínűleg nélkülözhetetlen, sőt mi több, házi barátta vált s kioldni belőle, míg a ké-zület tar (még 1240 darab van rakiturkon) 2,80 kr. csekély összegnek készpénzből beküldése, vagy utánvét mellett.

Vereinigtes Uhren-Depót,

Wien I. Ringstrasse Ecke der Christinegasse Nr. 2.

Dr. FAYKISS

szepesi kárpát-növény-kivonata egy üveg használati utasítással 75 krajczár. szepesi kárpát-növény-czukorkák egy skatulya használati utasítással 35 krajczár. szepesi kárpát-növény-thea egy csomag használati utasítással 50 kr., kisebb csomag 25 krajczár.

Mell- és tüdő-betegeknek!

15 év óta a legjobb sikerrel használtatták és ajánlottak: köhögés, hurut, rekedtség, köh-hurut (szamóhurut), nátházal (influenza), szájkölyök, lélekzati bajok, oldalszúrás, kifejtett torokgyulladás, tüdőgyulladás és egyéb kimerítő és gyengítő betegségekben. Valódi minőségben kaphatók magánál a készítőnél Faykiss József, gyógyszerésznél Temesvárt (Józsefváros); Budapesten: Török József gyógyszerésznél király-utca 12. sz.; Thalnayer és Seitz, keresztutó, Edeusky L. Erzsébet-ter 1. sz., Kochmeister Frigyes utódjánál, és a legtöbb magyarországi gyógyszerésztarban. 567

Nevezetes véletlen!!

Igazán nevezetes véletlen folytán azon helyzetben vagyok, miszerint 1450 db. nehéz, roppant nagy, posztóból szőtt, hosszú vastag rojtjal ellátott 920

UTAZÓ PLAIDET

félig ingyen

adhatok mindenkinek.

Ugyanis egy nagy vészon-részlet átvétele alkalmával véletlenségből megtudtam, hogy ugyanazon a helyen ugyanazon időben egy bukott gyarnak utazó plaidjeiből árverés tartatik. Gyors elhatározással add mentem, s miután e valóban kitünő, nélkülözhetetlen utazó plaiddeknek mesés olcsóságát azonnal átláttam, megvettem azokat fele áron, és mátkorkodom ezen mesés olcsóságra, mely, majdnem 4 méter hosszú és 2 méter széles plaideteket a t. közönségnek ajánlani. Vételáruk

csak 4 frt 50 kr.

előbbi árak több mint kétszer annyi. Tulajdonságai: 1. Öltönydarab, 2. új takaró, 3. ágytakaró, 4. vadász-takaró, és 5. abból 10 évi használat után 2 igen szép öltönyt vagy egész öltözetet lehet csináltatni.

Vidékre utánvét mellett. — Egyes egyedüli eladójuk

WILHELM HECHT

Iaporteur.

BÉCS, I., Christinegasse Nr. 2, Magazine 5, 6, 7.

A sikerült személyes menekülés Amerikába

okozta, hogy a Varpa-féle török törülköző-gyár összes gyártmányai árverés útján eladtattak, ennél fogva alig emlékre marló összegyért,

Csak 3 frt 50 krajczárért

12 darab török törülközőt, azaz

tizenkét törülközőt

csak 3 frt 50 kr-ért lehet kapni, míg a készlemben tart.

E törülközők minden egyes darabja külön van hajtogatva, vörös bordúrral és rojtokkal ellátva. front-tirozásra alkalmas. Ha megmondjuk, hogy lehetőség szerint már a munkadíj is került annyiba, mint amennyi az összes törülközőkért számítatik, akkor bizonyára minden egyes gazdasszony és minden gondos családapa siehni fog ily törülközőt hozatni, annál is inkább, minthogy 6 törülközőből álló próbáküldemények is küldetnek 1 frt 75 krajzi árban, mind a 6 törülközőért készpénzben, vagy utánvét mellett.

Gyors megrendelés az áriási keresletnél fogva ajánlatos.

Czím: Fabrik's Depositeur türk. Handtücher

WIEN, Ring, Christinegasse Dr. Spitzer palotájában.

Kérem! Figyeljünk!

Töi vényes felmondás folytán kénytelen vagyok gyári raktáratom feladni.

Ennel fogva egész köi kendő-raktáramat, mely 12.000 darab női 854

téli nagy kendőből

csak 1 frt-ért.

Ezen nélkülözhetlen nagy kendőknek minden föld-tündő díszesétől tartózkodom. Ezen nagy női kendők verseny-kendő név alatt, mindenféle ismeretek, pompás színekben és francia legújabb divatos árnyalatú kivitelben, mint: vörös, fehér szürke, drapp, skót, tőrök, barna, fekete, kockás minden színvegyüléssel, kék s szírvány színekben s még a készletet, készpénz vagy utánvét mellett szolgáltattak ki.

Ha valaki valóban olcsó, nélkülözhetlen kendőt akar, akkor tisztán forduljon az alantírt czímhez.

Nélküldetnek a kendők minden nőnek, házban, utcán, sétán, gyógy-helyeken kertben, mezőn és erdőben, valamint uton.

Czím: Wiener Tücher-Industrie Wien, I., Kolowratring Nr. 9.

MÜLLER J. L.

ILLATZER- ÉS PIPERE-SZAPPAN-GYÁROS

VI. ker., Rottenbiller-utca 36. szám a., saját ház. BUDAPEST, IV. Koronaherczeg-utca 2. sz., a., "Virágkirálynehez"

ajánlom saját gyártmányú illatszeremet és pipere-szappanaima s. egy nagybani eladásra, mint a t. fogyasztó közönségnek posta útjáni rendelésre. — Az általam készített:

MÜLLER J. L.-féle CSALÁDI SZAPPAN.

Dr. GEBHART LAJOS egyetemi tanár és Bókus-körházi igazgató ur által nekem kiadott bizonyítvány szerint, a szappan fogalmiánál és minden alkotórészét illetően legfőbb fokozatban ajánlhatom. Egy téglalappal 1 frt 60 kr.

CARBOL SZAPPAN.

Dr. Lenhossek József kir. tanácsos és magy. kir. egyet. tanár ur nekem kiadott bizonyítványa szerint kitünő övszer ragályos betegségek ellen és fertőzőtelző hatással bír s a bőrkiütést elűrölvi. Drbja 40 kr., 3 drb dobozban 1 frt 10 kr.

POUDRE DE SERAIL

legfinomabb arczpor. BLAHA LUJZA (báró Splényiné) 6 méltósága kedvelt arczpora és általa a következő sorokkal tüntettetett ki: Tiszteletli Müllér J. L. illatszeres urak Budapesten.

A Poudre de Serail, melyet én felvittem, valóban kitünő és nemében pártatlan, mert nem csak az arczon láthatatlan és tartós de egyszerirőlni rendes használatnál ártalmatlansága által az arczra oly különös jótékony hatást gyakorol, a minőt még eddig semmiféle arczporral nem tapasztaltam, mely kiváló tulajdonságaiért jövőben mind kedvező arczporomat kizárólag fogom használni és meg vagyok győződve, hogy fillumultatlan jussáért általános elismerést fog érvevdeni.

Tisztelettel BLAHA LUJZA Poudre de Serail fehér, rózsás és sárga színben kapható. Egy doboz ára 60 kr. és 1 frt.

Minden itt fel nem említett pipere- és illatszer, valamint mindennemű pipe-e-szköz nálam nagy választékban kapható. — Postal megrendelések utánvétellel pontosan teljesítetek.

Arjegyzekek kívánatra bérmentve küldök.

Minden cikk ezen bejegyzett védjegygyel van ellátva, s valódiságát az bizonyítja. Fentebbi gyártmányok részben az alábbjegyzett elárusítóknál kaphatók:

- Arad: Tócsa F. és társa s feleke kutyahoz- és Rosznyai Máttyás, Elias Ármin.
- Bonyhárd: Kramoln József.
- Budapest: Bányai Ferenc, Fáy Vilmos.
- Hajnalkörözlény: Ray Lajos.
- Békés-Csaba: Varsány Béla, Badics Elek.
- Brassó: Stenner Frigyes.
- Cségöld: Pórény Sándor.
- Debreczen: Mihályovics István, Góttel Nándor, dr. Rothschnek Emil.
- Déva: Lengyel G. győzész.
- Eger: Buzai Lajos, Köllner Lőrincz.
- Eperjes: Schmidt Károly.
- Esztérgom: Nitter F. és társa.
- Gyöngyös: Vozári Tamás, Baruch József.
- Győr: Horváth Ignác.
- Hódmező-Vásárhely: Kiss Gyula.
- Jászberény: Vognonitá Kálmán.
- Kassa: Hegedűs Lajos, Mány Gusztáv, Jerry Károly, Kúti Károly.
- Kaposvár: Kecskei Tivadar, Augusz- tin Agoston, Laipczig Gyula, Babochai K.
- Kalocsa: Horváth Károly.
- Karcsuz: Szödi S.
- Kecskemét: Molnár János, Katona Zs. gy.
- Kolozsvár: Csapo Sándor, Wolf J., Biró J.
- Komárom: Kirchner Mihály.
- Léva: Bolemann Ede.
- Losoncz: Plichta Lajos.
- Lugos: Vértés Lajos győzész.
- Maros-Vásárhely: Binder Károly.
- Miskolcz: Grünwald Ede.
- Mező-Túr: Borbas István, Spett Dezó.
- Nagy-Ajtó: Pfisterer Károly.
- Nagy-Benczke: Mezezer Lipót.
- Nagy-Kanizsa: Bachrach J. H., Sommer J.
- Nagy-Károly: Fuleki Pál.
- Nagy-Kikinda: Bröthner Ernő.
- Nagyvárad: Unterkechner Ferencz, Huszella M., Schön Miksa, Molnár Lajos.
- Nagyványa: Haracsok József és fia.
- Nagy-Rócze: Nándrák G.
- Pécs: Freyler Ignác.
- Pécs: Zach K., Csörta Ignác.
- Poszony: Bencz János.
- S.-A.-Ujhely: Pinter Ferencz.
- Segervár: Schuster Frigyes.
- Selmecz: Sztankay Ferencz.
- Szabadka: Gály György.
- Szavasz: Medveczy József.
- Szatmár: Dr. Lengyel Márton, Bözör-ményi J., Bossin József.
- Székesfehérvár: Szekerek és Hornyánszky, Csikós Endre, Diabella György.
- Szeged: Aigner L., Barscay Károly, Fell-mayer Antal, Kovács Albert, Gál és Madár.
- Szigetvár: Salomon Ármin.
- Szentlászlói: Várady Lajos.
- Sombathely: Frankl és Ledofszky, Rudolf.
- Székes: Gánsky Ferdinánd.
- Temesvár: Steiner F., Jarmiesz Mihály.
- Topolya: Radány Bertalan.
- Vác: Millmann Géza.
- Halas: Horváth János.
- Zombor: Michels Gyula.
- Zólyom: Steg Lajos.

Fényes siker. Migraine-Crème

Ezen crème sok orvos által ajánlatik ideges fájfás, szédülés, fogfájás, mellszorulás, oldalnyílás, köszvényes és csúszos bántalmakban, s a legjobb sikerrel lez külsőleg alkalmazva. E készítmény általában tünik ki, hogy tiszta növényanyagokból állván, a bedörzsölésnél a bőrt nem teszi vörössé, éráhosra kellemesen hűsítő és lefrissítő hat. Minden migraineben és köszvényben szenvedő fekéreknek ezen kitünő szer hatásáról meggyőződni. Egy üvegtéglalappal 1 frt 50 kr. E jelszer viselésére is mint migraine-peczek takaros fatokban 1 forint 20 krajczárért kapható. 919

Csak a fő letét által: C. Haubner's Engel-Apotheke Wien, I., Am Hof 6.

Kopaszág, a haj őszülése és korpaképződés

ellen a naponként érkező bizonyítványok és közönség írók tanúsága szerint egy-dali jónak bizonyult szer

TANNIN-OLAJ

Tisztelet ügyvezető ur! szívekedjök színdomra Dr. Moras Tannin-olaj aől még egy nagy palackkal küldeni. E szer hatása oly kitünő, hogy s hajam hui álla teljese megújult. A sűrű után-növés immár látvány is. B. e. v., 1888. szept. 6.

Téglagyár-tulajdosonoknak

ajánlom gépeimet gör-, kézi és lo-erőre, mindennemű fall téglá s házido cserép, csövek stb. első gyártására, különben folytonosan dolgozó kézi téglá-sajtóimat melyek más gyártási eljárásokkal szemben a legjelentékenyebb előnyök, a legnagyobb megerőszakolást nyújtják. Két ember elegendő kezelesükre 4000 pompás téglát előállítására; alkalmazkodik még kívül a járda- és folyosó-lemezek, tümmentes kövek, méz- és cement-kezelésre. Gyermekesen kezelhető kövek után-ajolásra. Tervezetek ingyen.

Jäger Lajos, gépgyáros, Ehrenfeld-Kölnben R. m.

Ma érkezett

25,590 rf legjobb minőségű gyapjuszövet

egész öltönyökre!

A brni egyesült posztóipar-testülettel mesés olcsón, majdnem ingyen

1 egész öltöny 4 rőf legjobb minőségű gyapjuszövet csak	4.55
1 egész öltöny 4 rőf egészen finom gyapjuszövet csak	5.90
1 egész öltöny 4 rőf a legfinomabb és lelegecsébb most csak	7.90
Legfin. fekete brslán. perovien szalon-öltönyre 4 rőf 22 rft helyett most csak	8.90
Továbbá	
5000 db 1/2 nags. legfin. gyapju plaidkendő drbja csak	5.95
3000 db 1/2 nags. legfin. gobelin ripszagyterítő drbja most	2.75
5000 db 1/2 nags. igen elegans valódi diszvir. Agyterítő bojtjal drbja csak	3.25
5000 db legfin. szín. oxford. ereton vagy finom fehér chifon-ing, bélet mellet csak	1.35
5000 db legfin. lelegez. szín. ceziphr. madapol. vagy legfin. doubl chifon-ing csak	1.65
2300 db lelegez. fehér szalon-ing sima vagy himzett mellet most csak	1.85

A lelegecsébb nyak- és zsebkendők fél áron.
Kapható SCHILLER L.-nél a szép menyasszonyhoz SZ.-FEHÉRVÁROTT Csonagolás ingyen!
Vidéki rendelmények azonnal és legpontosabban teljesítetnek.

FALUSI KÖNYVTÁR

Számos fametszetekkel. — Egy-egy füzet 50 krajczár.

- Magyar méhészkönyv, vagyis utmutatás a sikeres méhnyésztésre, tekintettel a különböző tenyésztési módokra. Irta dr. Farkas M. III. kiadás.
- Ügyes Mari, a kis konyhakertészne, vagyis alapos oktatás a zöldségtermesztésben. Metzger műve után magyarítá István bácsi. II. kiadás.
- Takarmánynövények ismertetése és tenyésztésrétművelési és takarmányozási nappárral Irta dr. Farkas Mihály. II. kiadás.
- Kereskedelmi növények művelése. Nevezetesen az olajmagu-, fonalbelli-, festő- és egyéb gyáraknak való végre a közhasznú fűszeres növények miképen termesztéséről szóló kézikönyv. Irta Reischer Endre.
- Juhtenyésztés és gyapjusmeret, a juhbetegségek ismeretével és gyógyításmódjával. Irta Reischer E. II. kiad.
- Gyakorlati és elméleti sertéstenyésztés. Saját tapasztalása nyomán. Irta Dely M. Másod. bővített kiad.
- Apró majorság vagyis: a baromfityenyésztés foglalatja. Honi és külföldi tekintélyek nyomán saját tapasztalásaival bővítve írta dr. Farkas Mihály. II. kiadás
- A boggyár-gyümölcs tenyésztése. Irta dr Farkas M.
- A dinnye-tenyésztés foglalatja és a legjelesebb honi és külföldi csemegefaják ismertetése. Irta dr. Farkas Mihály.
- A szarvasmarha-tenyésztés. Irta Kégl S.
- Eperfa- és selyemhernyó-tenyésztés. Irta Áron E.
- A szarvasmarha hasznóvelete. Irta Kégl Sándor.
- A szőlőművelés káteja. Irta Perlaky Mihály.
- Bikázati v. pinczegazdászati káte. Irta Perlaky M.
- Miként emelhetjük gazdaságunk jövedelmét? Irta Réti János.
- Népszerű és a gazdaság minden ágaira vonatkozó mezei gazdaságnaptára az uradalmi tisztek számára. Összeállította Ring Adorján.
- A tengeri nyulak tenyésztése. Irta Grubicz Gyula.
- A lótenyésztés. Irta Kodolányi Antal.
- Állatorvosi jó tanácsok. Első könyv: Az állat és élete. Irta Dely M.
- A földművelés alapelvei. Franciaából Viktor Rendu után közli Grubicz Gy.
- Állatorvosi jó tanácsok. Negyedik könyv: A beteg sertés orvoslása. Irta Dely Máttyás.
- A mező- és kertgazdaságra káros rovarok ismeretése és azok irtásmódjai. Számos fametszetű ábrával. Irta dr. Nyáry Ferencz.
- A gyümölcstenyésztés cserép- és faedényekben és az így s a szabadföldben nevelt törpéfaí cserédrvagyis növényélettani alapon nyugvó metszése. Irta Kodolányi Antal. — 27 fametszvényvel.
- Állatorvosi jó tanácsok. Második könyv: A beteg-állat-gyógytan, szülészet és hullavizsgálat. Saját tapasztalása nyomán írta Dely Máttyás.
- A gazdasági kertészség és erdőszé leghasznosabb barátai állatok között. Dr. Gloger L. W. C. hasznosimú német munkájának VII. kiadása nyomán írták Szporon P. és Ebner S.
- Gazdasági trágyaisze vagyis a trágyázás alapelvei A magyar gazdalközönség számára. Irta dr. Nyáry Ferencz.
- Gazdasági számvitel kisebb birtokokok számára. Egy taldalékkal: A kigazdái körök és társulatokról. Az idevágó szakmunkák felhasználása mellett írta Kodolányi Antal.
- A dohánytermelés és kezelés kézikönyve a magyar gazdalközönség számára. Irta dr. Nyáry Ferencz.
- A kumlótermelés és kezelés kézikönyve. A magyar gazdalközönség számára. Irta dr. Nyáry Ferencz.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent:

JULES VERNE

érdekes iratai magyar fordításban.

- A Robinsonok iskolája. Fordította Visi Imre. 46 képpel. Füzve 1 frt 60 kr.
- A föld felfedezése. I. kötet: A híresebb utazók története, a legrégibb időkől a XVIII. századig. Ford. Brozik Károly. 2 frt.
II. kötet: A XVIII. század híres hajósai. Fordította Brozik Károly. 2 frt.
- Utazás a holdba és a hold körül. Második kiadás. Képekkel. Füzve 1 frt 20 kr.
- Öt hét léghajón. Utazás Afrikában. «Cinq semaines en ballon» című műve után. Képekkel. Második kiadás. Füzve 1 frt 20 kr.
- Három orosz és három angol kalandjai. Franciaából átdolgozta Nagy István. Képekkel. Füzve 2 frt.
- Utazás a föld körül nyolcvan nap alatt. Képekkel. Füzve 2 frt.
- Utazás a tenger alatt. Képekkel. Füzve 2 frt.
- Grant kapitány gyermekei. Fordította Vértesi Arnold. Két kötet. Sok képpel. Füzve 4 frt.
- Strogoff Mihály utazása Moszkvától Irkutskig. Fordította Szász Károly. Képekkel. Füzve 1 frt 60 kr.
- A rejtelmes sziget. Három részben. Átdolgozta Szász Károly. Képekkel. Füzve 3 frt.
- Servadec Hector kalandos utazása a naprendszeren át. Átdolgozta Szász Károly. Képekkel. Füzve 2 frt.
- A Bégum ötszáz millioja. Regény. A 'Bounty' lázadóí. Elbeszélés. Franciaából átdolgozta Szász K. Képekkel. Füzve 1 frt 20 kr.
- Tizenötéves kapitány. Regény. Franciaából Szász Károly. Képekkel. Füzve 1 frt 80 kr.
- A Jungada. Nyolcvan mérföld az Amazonon. Franciaából fordította Visi Imre. Képekkel. Füzve 2 frt.

A németországi gyógyászati ügyintézők által megvizsgált, és kitűnő alkalmazhatósága végett a magas cs. kir. magyarországi helytartóság által engedélyezett

Köszvényvászor
mindenfélé köszvény, csúsz, Rheuma, inszagatás, mell-, gerincfájdalmak, keresztcsontfájás (Hexenschuss) lábköszvény stb. ellen.
Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettőserejű 2 forint 10 kr.

Dr. Hufeland híres orvos gyógytani műveiben így szól: Két baj létezik, melyek ellen a gyógytan használatát eddig gyógyóval bíró szer után, e bajok a fejébe és köszvény. Ezeknek óvására a köszvényvászor által föltéve van.

Dr. BURON PÁRISI ÁLTALÁNOS SEB-TAPASZA
mindenfélé sebek, penyvedések és dagadtak ellen. — Egy köcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 35 kral Postán küldve 10 kr. több. Valódián Pesten egyedül csak **TÖRÖK JÓZSEF** ur gyógyszer-tárában, királyutca 12. sz. — **Debrecenben:** Rothschneck ur gyógyszer-tárában. — **Szombathelyen:** Fillich Ferenc ur gyógyszer-tárában. — **Mohácsban:** Jevicsa Károly. — **Köszvényesen:** Wolff és Hintz gyógyszer-tárában. — **Szegeden:** Weigler György és Kovács György. — **Zemtvároson:** Tomcsányi János és Tarsay gyógyszer-tárában. — **Magyarváradon:** Molnar gyógyszer-tárában. — **Nyitra:** Tombor Kornél. — **Pécsen:** Pachner. — **Magy. Széchenyi:** Schneider. — **Szécsenfehérvár:** Dieballa Gy. — **Gyöngyösön:** Vozary gyógyszer-tárában. — **Ságygyáron:** Ehrenfeld W. — **Miskolcon:** Ujhazy gyógyszer-tárában. — **Brassó:** Kugler. — **Arad:** Tones és Tarsa. — **Oravtza:** Knoblauch gyógyszer-tárában. — **Belgrád:** Diber gyógyszer-tárában. — **Uvidék:** Grossinger gyógyszer-tárában. — **Zágráb:** Matiba ur gyógyszer-tárában.

Verszegénység, sápkór-láz, étvágyhiány, ideggyengeség ellen általánosan legjobbnak ósmert gyógyszer a TOKAJI CHINA-VAS BOR,
mely az orsz. egészségügyi tanács javaslatára belügym. engedéllyel látott el. Kellemes ízű, kitűnő étvágyat gerjeszt, s a gyenge, sápadt nőnek és gyermekeknek gyorsan hoz a meg az erőt, elevenséget és egészséges arczszínt.
Főrakt. Budapest, Kálmán-tér, Magy. korona gyógyszer-tár, honnan postai utánvét mellett is kapható. — Raktárak nagyobb vidéki gyógyszer-tárakban is vannak. — Minden üveg aláírásunkkal van ellátva. Sztupa és Krieger.

KISFALUDY SÁNDOR ÖSSZES REGÉI.
A KÖLTŐ ARCZKÉPÉVEL.
Két kötet. — **Ára egy vászonkötetbe kötve 1 frt 60 kr.**

TARTALMA: Előszó. — Csobácz néz. — Tátika. — Somló. — Dobósi Mihály és hitvese. — A szentmihályi remete. — A megboszlott hitűség. — Gyula s szerelme. — Kemend (tiz énekben). — Döbrönte (öt énekben). — Szigliget (három énekben). — A somlai verszűrt (két énekben). — Esegvár (négy énekben), a somlai verszűrt folytatása). — Miczbán (három énekben). — Frangyeppan Erzsébet. — Balassa Bálint (három énekben). — Viola és pipacs vagy hamis barát (két énekben).

KISFALUDY KÁROLY VÁLOGATOTT MUNKÁI.
KÉT KÖTETBEN.
I. KÖTET: VERSEK ÉS ELBESZÉLÉSEK. — II. KÖTET: SZÍNDRAMÁK.
A KÖLTŐ ARCZKÉPÉVEL.
Ára egy vászonkötetbe kötve 1 frt 60 krajczár.

TARTALMA: Kisfaludy Károly élete. — Lyrai költemények. — Népdalok. — Balladák. — Kültői beszédek. — Elbeszélések: Tollagi János viszályai. — Sulyosdy Simon. — Mit csinál a gólya? (Anekdoták). — Sok baj semmiért. — A fejér kópönyveg. — Bajjal ment, vígan jött. — Barátság és szerelem. — A vérpohár. — Színművek: Zách Klára. Drámai 5 felvonásban. — A kerek. Vigjáték 3 felvonásban. — A pártütök. Vigjáték 3 felvonásban. — Mátyas deák. Vigjáték 1 felvonásban. — Hűség próbája. Vigjáték 1 felvonásban. — Csalódások. Vigjáték 4 felvonásban.

HOGYAN BOLDOGULUNK.
IRTA
Dr. MATHEWS VILMOS
AZ ÉKESZÓLÁSNAK ÉS ANGOL IRODALOMNAK TANÁRA A CHICAGOI EGYESÍTEMEN,
FORDÍTOTTA ÉS MEGJEGYZÉSEKKEL ELLÁTTA
POLYGN.
Két kötet. — **Ára egy vászonkötetbe kötve 1 frt 60 kr.**

TARTALMA: Siker és kudarc. — Szerencse és balszerencse. — Életpálya választása. — Testi mivelés. — Szponziosítás vagy a czél egysege. — Önbizalom. — Célök és módok eredetisége. — Ügyelés a részletekre. — Gyakorlati képesség. — Határozottság. — Modor. — Üzleti szokások. — Ön-hirdetés. — Az akarat és mód. — Tartalék-erő. — Idő-gazdálkodás. — Pénz. — Haszna és kára. — Kereskedelmi bukások. — Túlmunkáság és nyugalom hiánya. — Igaz és látszólagos siker.

A «FRANKLIN-TÁRSULAT» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

Adalék a lélek életrendjéhez.

IRTA
b. FEUCHTERSLEBEN ERNŐ.
A HARMINCZKETTEDIK KIADÁS UTÁN
Németből fordította

Dr. KLEKNER ALAJOS.
Ára vászonba kötve 1 frt.

TARTALMA: A fordító előszava. — Főbevezetés. — Előszó a második (német) kiadáshoz. — Előszó az ötödik (német) kiadáshoz. — Bevezetésül. — Fogalom. A szellem hatása általában. — A szépségre, mint az egészség visszatérőközpontjára. — Képzelt. — Akarat. Jellem. Határozatlanság. Kedvetlenség. Szórakozottság. — Ész. Miveltetés. — Vérmérséklet. Szenvedély. — Az indulatokról szóló tan. — Lengés. — Rázkórtóság. — Természet. Igazság. — Összefoglalás. — Naplóbéli lapok.

Singerstr. 15. PSERHOFER J.-féle gyógyszer-tár Bécsben.
Vértisztító labdacok.
ezelől egyetemes pillalának nevezetve, teljes joggal megérdemlik az utóbbi években, mintán valóban alig létező betegség, melyben a labdacok már ezerszeresen nem bizonyították volna csodás hatásukat. A legmagasabb esetekben, mikor számos más orvosság használati lett alkalmatlan, a pillák által számtalanszor és pedig rövid használat után, teljes gyógyulás áll be. 1 doboz 15 labdacossal 21 kr., 1 tékeres 6 dobozzal 1 frt 5 kr., vérmérsékletet alkalmatlan 1 frt 10 kr. (Kevesebb 1 tékeresnél nem szállítjuk). Számtalan levél érkezett, melyekben a labdacok fogadását a legkülönbözőbb és súlyos betegségekről történt felfigyelésekért köszönetet mondának. Mindenki, a ki csak egyszer tett velük kísérletet, tovább ajánlja a labdacokat.

Waldhofen az Ybs mellé. 1880. november 2.
Nyilvános köszönet!
Tökletes ur! 1862 óta szenvedtem aranyeres bántalomban és huzgerekedésben; orvosoltattam is magamat, de minden siker nélkül, bajom mind rosszabbá vált, úgy hogy idő múltával heves hárfát is éreztem, a belső összeszorodása következtében; teljes étvágytalanság állott be, s mielőtt csak a legesélyesebb éleket vagy egy korty vizet nyeltem le, az alig bírtam a puffadás, nehézség által és fulladás miatt egyenesen állni, migsem végre az én, csaknem esodolatos hatáson vértisztító labdacokkal használatához folyamodtam, melyek nem tévesztették el hatáscukat, s engemet csaknem gyógyíthatatlan bajomból teljesen megszabadították. — Minek következtében én a tekintetes urak vértisztító labdacait a más erdeitő gyógyszerként nem győzöm hála-m s elismeréssel elegendő tőpén kifejezni. — Kiváló mélt. tisztelget.
Oellinger János.

Tisztelt uram! Szerencsés voltam, véletlenül az Ön vértisztító labdacához jutni, melyek nálam csodát műveltek. Ezek óta szenvedtem felfújás- és szédülésben; egy barátom 10 dobot adott az Ön kitűnő labdacából, s a 10 labdac oly teljesen helyre állított hogy csodállok. Köszönettel lérek újában 1 tékeres.
Piezia, 1881. márcz. 13.
Parr András.

Tökletes ur! Az 1836-ik évtől kezdve egy két éves változás után folyton beteg, s egészen oda voltam, heves derék- és oldalfájások, undor és émelygés, bágyadság, forrág, álmatlan éjszakákkal voltak életem nagy gyötrelmei. Ezen 33 évi időközben 84 orvost, köztük két professort Bécsből hívtam meg tanácsadás végett, de mind haszontalan, napról-napra súlyosabb lett. Még csak ezen év október 23. órástam az ön csodálabdacainak hírdetését, meghoztam, mintán azonnal tisztaságomra 4 hétig erőteljes, 70 éves létem dac árá ismét erőteljes és tökéletesen egészséges vagyok, úgy hogy most ismét egyször megköszönöm a labdacokat.
Mály tisztelgettel Bécs, 1881. február 20
Cseney, 1874. máj. 17.
Tisztelt ur! Mintán vértisztító labdacokat német, ki sok évtől ideitl gyomorgajom és egész testemben szenvedtem, nem csak az életnek visszatért, hanem fiatal erőt is szerzett nek, nem állhatok ellen, más hasonló bajokban szenvedők kérszöm, és kérem: ne csak a vértisztító labdacok póztisztítását, hanem a csodálatos hatáson is ajánlja beosztani.
Mály tisztelgettel Spisotok Balázs.

Amerikai köszvény-kenőcs, gyorsan ható, kétégtelmentül legjobb szer minden köszvényes és csúszos baj, nevezetesen hálgereczbaj, tagzsárgaság, görbe, ideges fogfájás, fejfájás, rülzsárgaság, stb. stb. ellen. 1 frt 20 kr.

Anatherin száj-víz, Popp J. G.-től, általában ismert legjobb fogfentartó szer, 1 üvegecs 1 frt 40 krajczár.

Szem-essentia, dr. Romershausen-től, a látóerő erősítésére és fenntartására; eredeti üvegecsében a 2.50 és 1 frt 50 kr.

Chinai toilette-szappan, a legkülönösebb és legpangyártás terén. Használatá után a bőr bárszoy sima lesz és igen kellemes szagot tart meg. Igen sokáig tart és ki nem szárad. Egy darab 70 kr.

Fiaker-por, általában ismert jeles hálszer hurut, rekedtség, főtökök, stb. ellen. 1 doboz 35 kr.

Fagy-balsam Pserhofer J.-tól, évek óta legbiztosabb szernek van elismere, mindennemű fagybajok és idült sebek stb. ellen. 1 tégely 40 kr.

Élet-essenzia (prázi essenzia), jeles házi szer megromlott gyomor, rossz emésztés s indennemű altesti bajok ellen. Eg üvegecs 20 kr.

Valamennyi francia különlegesség raktáron tartatik, vagy kívánatra pontosan és legelőkelően beszeresztetik. Budapestben, **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszer-tárában, király-utca 12. sz. alatt is.

Postai küldemények 5 frt aluli megrendeléseknél csakis az összeg előleges bekdélése mellett, nagyobb összegeknél utánvétellel is eszközöltenek.

1000 forintot
azon nőnek, ki
szeptló-kenőcsöm
használatá után úgy szepől, mint máj- és terhességi foltját és nyári égését, főképen minden, az arzobort tisztálantító színezését el nem veszté.
Küldök utánvét mellett 1 tégelyt 2 frt 10 kré.
„EPILATOIRE“ az arczban, a kezeken és karokon stb. lévő
szőr teljes kipusztítására.
A haját kellett helyről eltávolítani, úgy hogy az többé ki ne nőjön, máj napig járhor óhajás volt, mert egyetlen szer sem használt. — „Foltűntető“ fog tehát az én szerem kellé, mely nemcsak a haját látóítja el, hanem még az utánóvest is megakadályozza, annyival is inkább, mintán tökéletes kezeséget vállalko a sikerért, a mennyiben kötelezem magamat siker-telenség esetében az egész összeget visszatérteni.
Egy kis üveg ára 5 frt, egy nagyjó 10 frt.
Orvosi kovarcz-homok
legjobb szer a pattanások előzésére, 1 doboz 1 frt 50 kr.
ROBERT FISCHER, Doctor der Chemie
Bécs, I. Johannegasse 11. 5957
Raktár: Török József gyógyszer-tárában Budapestben, király-utca.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

MONDÁSOK
AZ ÉLET KÖNYVÉBŐL.
KIEGYZEGZETTE
GREGUSS ÁGOST.
TOLDALÉK.
MONDÁSOK A MESÉKBŐL.
Ára vászonba kötve 1 forint.

Tapasztalataim, melyeket több évi működésem alatt bécsi, németi és belgiami gyógyszer-tárakban szereztem, de azon körülmény is, hogy a külföldi gyógyszerek elszaporodását ellensúlyozzam, arra indítottak, hogy a legnagyobb gyógyszeréjű növénykivonatból, orvosi utasítás szerint a máris nagy kedveltségű

kárpáti egészségi labdacokat készítsem s árusítsam, melyek elduglós, nyalkásodás, étvágyhiány, gyomorbaj, felfúvódások, szédülés, fejfájás, váltóláz, aranyér, bérkítések, köszvény vízi kór és vesebajok ellen a legfőbbesőbb sikerrel alkalmazhatnának. Egy 15 labdacot tartalmazó skatulya 21 krba kerül, egy 6 skatulyából álló tékeres 1 frt 5 kr, és 5 kr. a fuvarlevél. Bérmentve küldetik a megrendelt mennyiség akkor, ha a labdacok árához 30 kr. mellékeltetik a bérmentetés czéljából. Szerem megrendelések legjobb pénztalványokat használni.

Kárpáti Köszvény-Folyadék.
Köszvény és csúsz bántalmak, fúzások, izmok és idegek merevsége, lábujzagok, zúzások, a bőr érzéketlensége, továbbá helyi gúresük (lábikra-gúresük), idegfájdalmak, hosszasan tartó bekötözés következtében előállt daganatok ellen és főleg erősítőül nagy fáradsalmak, hosszszalagolások előtt és után stb.
Egy palack ára 85 krajczár. — Ha a folyadék árához 45 krajczár mellékeltetik, és egész összeg posta-utalvánnyal beküldetik, akkor a megrendelt mennyiség az összes bírodalomba bárholva bérmentve küldetik. Ezen esetben egy palack ára frt 1.30; két palack ára frt 2.15; három palack ára frt 3.—; négy palack ára frt 3.85; öt palack ára frt 4.70 — Főraktár: Malaczkán, Friedrich János gyógyszerésznél. Budapest: Dr. Pater Károly gyógyszerésznél Széchenyi sétány az újjépülettel szemben. 833

Kérem az ön egészségi labdacainak beküldését, mivel azok Magyarországon való tartózkodásom alatt nekem már egyszer igen jó szolgálatot tettek.
Koburg, nov. 11. 1880.
Mi alulírottak szent köteletségünknek tartjuk, önnek mélyen tisztelt ur, kitűnő hatású labdacaiért szívünk melyből eredő köszönetünk nyilvánítani. Mida mi azokat családunkban, mint gyógyszer használjuk minden betegségűl mentek vagyunk és mint legnagyobb jólléteknél tekintjük, 1880. nov. 23. Stehlik, rezöntömester Kollonieban. Mayer, rezöntó Pécsen. Wagner, rezöntó Pécsen. Wakolics kovácsom Kollonieban. Halter, kovácssegéd Kollonieban. Musalics, kovácssegéd Kollonieban. Rinka, esztergályozó-mester Kollonieban. Weill, esztergályozó-mester Kollonieban. Wallek, gépész Kollonieban. Pfeiffer, géplómester Pécsen. Neumann, kerekedő Pécsen. Drelich, plábanos Pécsen. Weisz, izletvezető Pécsen. Kollek, vonatkozó Pécsen. Labor, all-felügy. Üszögön. Prausze, vasuti alkalmazott Üszögön. Wagner Pál, vasuti alkalm. Üszögön.

Eddig fölülmulhatlan
MAAGER VILMOS
csász. kir. kizárólag szab. valódi tisztított
CSUKAMAJ-OLAJA
MAAGER VILMOSTÓL BÉCSBEN.
A legelső orvosi tekintélyek által megvizsgálva s könnyen emészthetősége folytán gyermekek részére is különösen ajánlva és rendelve, mint a legtisztább, legjobb,*) legtermészetesebb és leghatásosabbnak elismert szer mell- és tüdő-bajok, görvény, sömör, kelések, bérkítések, mirigybajok, gyöngeségek, stb. ellen. — Egy üveggel 1 frtért gyári raktárban: Bécs, Hoemarkt Nr. 3.**) valamint az osztrák-magyar bírodalom minden gyógyszer-tárában és jónévi fűszerkereskedésében, valódi minőségben kapható.
*) Legjobb időben több ére köcsöge, tisztán májoltól több háromszázelezi palackokba s megkísérli azt, mint „Maager“ valódi tisztító Dorsch-halmájolaját a köcsögnél eladni. Hogy ily rászórástól mentve lehetessen, ezvetsedék mindenké csak azon palackokat Maager valódi tisztított Dorsch-halmájolajával töltötteknek elismerni, melyeken a palackon, rajgajon, elárho kupa-zon és használati utasításban a Maager név rajta van.
**) Ugyanott létezik a „schaffhauseni nemzeti köztöltésköze-gyár“, a Hall- és Buckel-féle nevesítők „szodot-gyár“ s a Hartenstein és Tarsa chemizti „legu inoni gyárának“ raktára az osztrák-magyar bírodalom számára.

KOTZÓ PÁL
gépészmérnök
BUDAPEST
üllői-ut 18. sz.
a ánl
Két- és hárombarzdás szab. ekéket. Vető- és arató-gépeket. Konykiválasztókat. Rostályak, morzsolókat.
Részletes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

TARNÓCZY GUSZTÁV
GAZDASÁGI GÉPCSARNOKA
BUDAPEST, VÁCZIKÖRÚT 49.

ajánlja a világ első gyáraiból beszerzett legkülönösebb gőz-, járgány- és kézi cséplőgépeit, malmo-kat, tengeri morzsolókat, darálókat, sor- és szórvavető gépeket, szénagyűjtőket, egyes, kettős- s hármas ekéket, az összes bel- s külföldi gyárakból, valamint minden egyéb gazdasági gépet s eszközt.
Hogy pedig a földirtkos közönség ezeket minél könnyebben beszerezhesse, jutányos áron és kellő biztosíték mellett részletfizetésre adja, melyek nagyobb összegeknél esetleg 10 évre is terjedhetnek. 6177

13-ik szám 1883.

BUDAPEST, ÁPRILIS 1.

XXX. évfolyam.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és a egész évre 12 frt... Keltetési előfizetésekre a postafizet megjelölt díj mellett is csatlakoztat.

RAFAEL SANTI. SZÜLETÉSÉNEK NÉGYSZÁZADOS ÉVFORDULÓJÁRA.

URBINÓBAN, 1483. márczius 26-án pillant meg a napvilágot minden időknek egyik legnagyobb festőművésze, Rafael Santi. Atyja, Giovanni Santi, vagyos ember, maga is festő és irodalmi műveltségű férfi volt.

Amott még a hagyományos formákhoz való hű ragaszkodással találkozunk, itt a gondolkodó, a teremtő géniusz szabad szárnyalással emelkedik a chablonszerűség fölé.

Kétségkívül már ekkor meglátogatta Rafael Florenzét, 1504-en túl állandó lakhelyét. Az életéről s személyes viszonyairól fenmaradt tudósítások cserben hagynak itt bennünket.

hatott, a legnagyobb mértékben elbűvölhette fogékony lelkét. Az első időkben Leonardo és Baccio della Pontá-nak volt legtöbb befolyása, különösen a Florenzben alkotott Madonna-képekre, melyeknek, az ő nyomdokaikat követve, piramidális szerkezetet adott Rafael is.

II. Gyula pápa maga köré gyűjté korának legnagyobb művészeit. Michel Angelo a sixtini kápolna kifestésével, Bramante a szent Péter-templom építésével foglalkozott; az utóbbi, hon-

RAFAEL SANTI. — SAJÁT RAJZA UTÁN.

ELISŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Huszontördik évi zárszámla 1882. január 1-től december 31-ig. Mérleg számla 1882. december 31-én.

Financial table with columns for 'Kiadások' (Expenses) and 'Teljes' (Total). Rows include 'I. Tüzbiztosítás', 'II. Szállítvány-biztosítás', 'III. Jégbiztosítás', and 'IV. Egyéb bevételek'.

II. Élethéztosítási társaságok.

Table listing various insurance companies and their financial data, including 'Hudak', 'Művelés', and 'Teljes' columns.

Vertical text on the left side of the page, likely containing names of shareholders or company details.